БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 113 (7113) | 1955 оной майн 14, суббото | Сэн 20 мүнгэн

Худөөгэй ажалшадта кино харуулгые һайжаруулха

Коммунистическэ парти, Советскэ правительствомнай социалистическэ экономикын гол үндэһэ һууринь болохо хүндэ индустриие улам саашадань хүгжөөһэнэй үндэһэ һуури дээрэ арадай ажахын бүхы һалбаринуудые, тэрэ тоодо хүдөө ажахые эрид дэбжээхэ гэһэн агууехэ программа зохёоһон байна. Бүгэдэарадай энэ хүндэтэй, харюусалгатай зорилгые бэелүүлхэ хэрэгтэ ороной манай ажалшад эдэбхитэйгээр оролсохой. Городуудай промышленна предприятинуудай хэдэн олон хүдэлмэришэд һайн дураараа хүдөө гарад, колхознигууд болон механизаторнуудтай хамта орооһо таряа улам ехээр ургуулхын, малажалһаа ашаг шэмэ элбэгээр абахын түлөө тэмсэжэ байна. Һүүлэй үедэ манайшье республикын промышленна предприятинуудһаа олохон хүнүүд колхозуудта ошоод, малажал дээрэ, мүн тракторна, таряанажалай бригадануудта хүдэлмэрилжэ байнад. Энээнтэй хамта хүдөөгэй ажалшадай культурна эрилтэнүүдынь улам ехэ болоно. Тэдэнэр удха түгэлдэр лекци, элидхэл шагнахые, уранһайханай самодеятельностиин номернуудые харахые хүсэхэһөө гадна, һай һайн кинокартинануудые саг үргэлжэ хүлеэжэ байдаг.

Хүдөөгэй ажалшадай культурна эрилтэнүүд хэр зэргээр харюулагдажа байна гээшэб гэжэ хараад үзэхэдэ, зарим нютагуудта үшөөл хангалтагүй байһаар. Кино харуулга илангаяа муугаар эмхидхэгдэнэ. Аймсоведэй гүйсэдкомуудай зарим культурын таһагууд ажалшадта кино харуулгые һайжаруулха тушаа эрид хэмжээнүүдые абанагүй. Кино харуулгэгдэхэдээ олонхи ушарта колхознигуудай эрилтэнүүд хараада абтадаггүй байха юм. Тиимэһээ урда тээнь хэдэн дахин харуулһан нөөсэ кинонгоо шэрээд, тэрэл колхозуудта ошодог механигууд олон. Гадна, кино харуулгын шанарынь муу. Зарим частьнуудыень дутуу харуулжа, мүн нэгэ хоёр частьнуудыень харуулжархёод, 30—40 минута болоод, нүгөөдэнүүдыень харуулдаггүй баримтанууд үзэгдэнэ. Курумканай, Баргажанай, Закаменай, Тункын ба бусад аймагуудта кино харуулга илангаяа хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэнхэй. Эдэ аймагуудай олонхи колхозуудай холын гүүртэнүүдэй малшад, таряанажалай бригадынхид хоёр-гурбан һарын турша кино харадаггүй байха юм. Закаменай аймагай Ворошиловай, Баргажанай аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозуудай холын малшадта кино харуулга илангаяа муугаар эмхидхэгдэнхэй.

Ажалшадта кино харуулгада иимэ хайша хэрэгээр, харюусалгагүйгөөр хандажа огто болохогүй. Аймагуудай партийна, советскэ органууд, колхозууд ба МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд советскэ хүнүүдые коммунистическээр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ киногой ехэ удхашанартай байһые мэдэржэ, энэ шухала асуудалда анхаралаа ехээр табиха ёһотой. Мүн БМАССР-эй Культурын министерство хүдөө нютагуудта кино харуулгые эрид һайжаруулха тушаа хэмжээнүүдые абаха, киногой хүдэлмэрилэгшэдые зүбөөр шэлэн олохо, түрүүшүүлэй дүршэл шадабариие согсолхо уялгатай. КПСС-эй зарим айкомууд аймгүйсэдкомуудайнгаа культурын таһагуудай хүдэлмэриие хинан шалгаха тушаа һанаагаа хүсэд табинагүй. Тэрэнэй эсэстэ зарим аймгүйсэдкомуудай культурын таһагууд киномеханигуудые хүмүүжүүлхын, тэдэнэй дүй дүршэлыень дээшэлүүлхын түлөө оролдодоггүй байна. Яруунын аймгүйсэдкомой культурын таһаг энэ талаар илангаяа бага хүдэлмэри ябуулна. Мүн зарим аймагуудта киногой хүдэлмэрилэгшэд байд гээд лэ һэлгүүлэгдэнэ.

Иимэ ябадалые дары болюулха хэрэгтэй. Ажалшадта кино харуулгые һайжаруулхын тулада, түбхын түрүүндэ киногой хүдэлмэрилэгшэдые өөһэдыень хүмүүжүүлхэ, тэдэнэртэ зорилгыень һайса ойлгуулха, социалистическэ мүрысөө үргэнөөр эмхидхэхэ шухала. Мухаршэбэрэй аймагай киносетиин хүдэлмэрилэгшэд колхознигуудта кино харуулгые һайжаруулхын түлөө республиканска социалистическэ мүрысөө эмхидхэхые уряалан, киносетиин бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ хандаһан байна. Тэдэнэр малажалай бүхы фермэнүүдтэ, культбазануудта, мүн полевой стануудта һарадаа 2—3 дахин ошожо кино харуулха, мүн түсэбһөө гадуур һара бүри уранһайханай 12, хүдөө ажахын 2 кино харуулха гэһэн уялга абанхай. Мухаршэбэрэйхидэй энэ үүсхэлые БМАССР-эй Культурын министерство дэмжээд, киносетиин хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэреспубликанска социалистическэ мүрысөө эмхидхэхые һайшааһан, мүн мүрысөөнэй тусхай услови баталһан байна. Кино харуулгые һайжаруулхын түлөө республиканска мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ шухала. Тиихэдэ колхозуудай, МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд кино харуулхада таатай зохид услови байгуулха уялгатай. Түбхын түрүүндэ полевой стануудай дэргэдэ кино харуулхада шухала хэрэгтэй бүхы юумэнүүдые бэлэдхэхэ шухала. Мүнөө хабарай тарилгын халуун хүдэлмэринүүдтэ хабаадажа, элбэг ехэ ургасын түлөө тэмсэжэ байһан механизаторнууд болон колхознигуудые, тэрэшэлэн малай үбэлжэлгые шиидхэжэ байһан малшадые культурна бүхы эрилтэнүүдээрнь бүрин хангаха, тэрэ тоодо саг соонь кино харуулха ябадал хаа·хаанагүй түйлагдаха ёһотой. Энээндэ нютагуудтахи партийна, советскэ органууд шухала анхаралаа табиха байһандань найдагдана.

Парти, правительствын уряагаар колхозуудта ошохонь

МИНСК, майн 13. (ТАСС). Хүдөө нютагуудта ошожо хүдэлмэрилхые хүсэгшэдһөө—партийна болон советскэ хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, эрдэмтэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдһэө, инженернүүд болон хүдэлмэришэдһөө 3 мянга шахуу мэргэжэлтэнүүд Белоруссиин партийна организацинуудта оробо.

Колхозуудта хүтэлбэрилхы хүдэлмэридэ эльгээгдэхын тулада хэдэн зуугаад хүн һайшаан дурадхагдаба. Тэдэнэй дунда Минскэ станск бүтээлэй заводой директорые орлогшо нүхэр Любич, партиин Молодечнинскэ обкомой инструктор нүхэр Нарейко, Минскэ тракторна заводой инженер нүхэр Верховская, тус заводой цехые даагша нүхэр Зданюк, хүдөө ажахын Могилевскэ областной управлениин начальник нүхэр Шаповаров, Хоритска райисполкомой түрүүлэгшэ нүхэр Ерёменко ба бусад бии. Тэдэнэр Минскэдэ ба республикын областной бусад центрнүүдтэ эмхидхэгдэһэн гурбан неделиин болзортой курсануудта һуралсажа байна.

* * *

ЯРОСЛАВЛЬ, майн 13. (ТАСС). Областиин партийна организацинууд колхозуудта хүтэлбэрилхы хүдэлмэридэ эльгээхын тулада олон хүниие һайшаан дурадхаһан байна. Тэдэнэй дунда партиин обкомой хүдөө ажахын таһагые даагшын орлогшо нүхэр Синников, «Красный маяк» гэжэ машина бүтээлгын заводой прессовэ цехын начальник нүхэр Герасимов ба бусад бии.

* * *

ФРУНЗЕ, майн 13. (ТАСС). Колхозуудта кадрнуудые бэлэдхэхэ гурбан неделиин курса эндэ хүдэлмэрилжэ эхилбэ. Тэндэ хүдөө гаража хүдэлмэрилхөөр һайшаан дурадхагдаһан 120 хүн һуралсана. Тэдэнэй дунда Киргизскэ заочно педагогическа институдай марксизм-ленинизмын кафедрые даагша нүхэр Дядюченко, Шэнэ-троицкэ сахарна заводой директор нүхэр Смаилов, хүдөө ажахын наукануудай кандидат нүхэр Сайдакматов ба бусад бии.

Эб найрамдалайтала баригшадай Бүхэсоюзна табадахи конференци

Эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэсоюзна табадахи конференциин майн 11-нэй үдэшын заседани Советскэ Союзай ажалшадай ба хилын саадахи оронуудай арадуудай хани барисаанай толотомо гэршэ болобо. Профсоюзуудай Бүхэдэлхэйн Федерациин Гүйсэдхэхэ бюрогой Москвада боложо байгаа 27-дохи сессидэ хабаадагшад Союзуудай байшангай Колонно зал соо орожо ерэбэ. Суглаагшад айлшадые нэрьемэ альга ташалгаар угтаба. ВФП-гэй генеральна секретарь Луи Сайян, ВФП-гэй түрүүлэгшын орлогшонор президиумдэ һууринуудые эзэлнэ. Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй гэшүүн, исландска мэдээжэ уранзохёолшо Халлдор Лакснесс гэгшые делегадууд мүн лэ халуунаар амаршалаа.

Түрүүлэгшээр һууһан нүхэр Ходжаев (Узбекистанай профсоюзуудай республиканска соведэй түрүүлэгшэ) Луи Сайянда үгэ үгэнэ. Эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэсоюзна табадахи конференцидэ хабаадагшадта профсоюзуудай Бүхэдэлхэйн Федерациин Гүйсэдхэхэ бюрогой зүгһөө аха дүүгэй амар мэндые хүргэхэ золтой байһандаа баярланаб гэжэ Луи Сайян хэлэнэ.

СССР-эй территори дээрэ оршожо байгаа 48 национальностьнуудые түлөөлһэн 1019 делегат конференцидэ хабаадажа байна гэжэ Мандатна комиссиин түрүүлэгшэ нүхэр Гагарина мэдээсэнэ.

Профсоюзуудай Бүхэхитадай федерациин түрүүлэгшын орлогшо Лю Чен-шеп, Франциин ажалай Бүгэдэниитын конфедерациин генеральна секретарь Ален Ле Леап, Латинска Америкын ажалшадай конфедерациин түрүүлэгшэ Ломбардо Толедано гэгшэд конференцидэ хабаадагшадта халуунаар угтагдан үгэ хэлээ. Тэдэнэр өөһэдынгөө оронуудай арадуудай зүгһөө конференцидэ хабаадагшадые амаршалһан байна.

Гадна үдэшын заседани дээрэ Нижне-Тагильска заводой мастер-шудхалааша Куклин, СССР-эй Наукануудай академиин президентын орлогшо Островитянов, РСФСР-эй габьяата артистка Иванова (Калининградска область), архитектор Руднев, ветеринарна врач Утехин (Ульяновска область), спортын габьяата мастер Болотова, узбекскэ уранзохёолшо Каххар ба бусад үгэ хэлээ.

А. Е. Корнейчугай элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэ майн 12-ой заседани дээрэ үргэлжэлөө. Магнитогорско комбинадай доменщик Шатилин, СССР-эй Улаан Хэрээһэнэй ба Улаан Хахад һарын гүйсэдкомой түрүүлэгшэ профессор Митерев, «Заветы Ленина» колхозой түрүүлэгшэ Пасенко (Молдавска ССР), «Пролетарий» гэжэ Новосибирскэ заводой эрьелдэжэ байдаг пеэшэнгүүдэй машинист Медведев, солото машинист нүхэр Бладенов, эб найрамдал хамгаалха Киргизскэ республиканска комитедэй түрүүлэгшэ Джамгырчиков, Алтайска хизаарһаа ерэһэн механизатор Компаниец, эб найрамдал хамгаалха Советскэ комитедэй харюусалгата секретарь Котов, Казахска ССР-эй Наукануудай академиин бодото гэшүүн Сатпаев, Уфимска электротехническэ заводой хүдэлмэрилэгшэ Галеева, туркменскэ студентка Кулиева болон бусад үгэ хэлээ.

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй делегациин үмэнэһөө үгэ хэлэһэн Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй гэшүүн, аргентинскэ уранзохёолшо Альфредо Варел, Эб найрамдалай түлөө тэмсэжэ байгаа Баруун Германиин эрэшүүлэй ба эхэнэрнүүдэй зүгһөө баяр хүргэһэн Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй түлөөлэгшэ Эрвин Эккерт гэгшэдые конференцидэ хабаадагшад нэрьемэ альга ташалгаар угтаа.

Майн 12-ой үдэшын заседани дээрэ конференцидэ хабаадагшад Хельсинкидэ болохо Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Ассамблейдэ ошохо советскэ делегациие һунгаха тухай асуудалые хараад, делегациин составта 37 хүниие һунгаба.

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Ассамблейдэ ошохо делегацида үгтэхэ захяае конференци нэгэн һаналаар баталаа.

Эб найрамдал хамгаалха советскэ комитедэй шэнэ состав һунгагдаа.

Үдэшын заседани дээрэ түрүүлэгшээр һууһан нүхэр Суслов эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэсоюзна табадахи конференциие хаагдаһанда соносхобо.

(ТАСС).

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Ассамблейдэ ошохо СОВЕТСКЭ ДЕЛЕГАЦИДА ҮГТЭХЭ ЗАХЯА

Бидэнэр Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Ассамблейн урда тээ Советскэ Союзай столица Москвада суглараһан, эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэсоюзна V конференциин делегадууд эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүдэй түлөөлэгшэдэй уласхоорондын энэ уулзалгые эмхидхэхэ гэһэн Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй үүсхэлые һайшаан амаршалнабди.

Элдэб нацада хабаатай, политическэ ба шажан мүргэлэй элдэб үзэл бодолтой хүнүүд дэлхэйн олонхи оронуудһаа Хельсинкидэ уулзаха байна. Энэ уулзалга хадаа эб найрамдалда ба арадуудай аюулгүй байдалда тохёолдожо болохо аюулай Европодо ба Азида, Дүтын Востогто ба дэлхэйн бусад хубинуудта улам шангадаһан үедэ болохо байна. Хархис бүлэгүүд атомна дайнда элитээр бэлэдхэнэ. Тэдэнэр арадуудай зориг хүсэлые хэрэгсээнгүйгөөр парижска хэлсээнүүдые баталаад, вермахтые һэргээн бодхоожо эхилбэ. США дэлхэйн бүхы хубинуудта сэрэгэй хархис блогууд болон бүлэгэлэлнүүдые байгуулна, өөрынгөө сэрэгэй базануудые хаа хаанагүй бии болгоно. Германиин ба Корейн арадуудай хүсэл зоригые хэрэгсээнгүйгөөр, дайнай хүсэнүүд хадаа эдэ оронуудые эбэй ёһоор нэгэдүүлхэгүй гэжэ һэдэнэ. Индо-Хитадта эб найрамдал тогтоохо тухай Женевскэ зүблөөн дээрэ туйлагдаһан хэлсээн эбдэгдэхэ аюулда оруулагдана. Тайвань аралай райондохи байдал түгшүүритэй зандаа байһаар.

Эб найрамдал хамгаалха ба бэхижүүлхын тулада байгуулагдаһан Нэгэдэмэл Нацануудай Организаци арадуудай шэнэ дайнай аюулһаа абарха гэһэн гол зорилгоё дүүргэнэгүй. Американска хархис бүлэгүүд дээр хүтэлбэрилүүлһэн ООН-эй олонхид буу зэбсэг хороохо ба атомна болон водородно зэбсэг үйлэдбэрилгые хорихо тухай уласхоорондын хэлсээ баталха тушаа Советскэ Союзай дурадхалһаа арсана, ООН-до Хитадай Арадай Республикын хуулита эрхэеэ эдлэхэ ябадалһаа арсана.

Дэлхэйн шэнэ дайе үүдхэгшэд уласхоорондын харилсаануудта хүсэ баримталалгын политикые бэелүүлжэ үргэлжэлһөөр. Энэ политика хюдалгата шэнэ дайндал лэ имагта хүргэхэ байна. Эб найрамдалда дуратай арадууд энэ политикые буруушаана. Тэдэнэр хадаа уласхоорондын арсалдаата асуудалнуудые шиидхэхэ бусад арга замууд бии гэжэ харана. Советско-австрийска хэлсээнүүдэй дүнгүүд, Дальна Востогдохи түгшүүрилые һуларуулха зорилгоор США-тай хэлсээ хэхээр Хитадай правительствын бэлэн байһан тухай Чжоу Энь-лайн мэдүүлгэ, Ази ба Африкын оронуудай конференциин дүнгүүд хадаа уласхоорондын асуудалнуудые хэлсээнүүдэй үндэһөөр шиидхэхэ хүсэлтэй байһанаа тус тус правительствонуудай харуулаад байгаа һаань, уласхоорондын түгшүүрилые саашадань һуларуулха бодото аргаболомжын бии байһан тухай гэршэлжэ үгэнэ.

Энэ оршон байдалда эб найрамдал хамгаалхын түлөө арадуудай эдэбхитэй тэмсэл туйлай ехэ удхашанартай.

Эб найрамдалай хэрэгые хамгаалха гэһэн арадуудай хэлбэришэгүй зориг хүсэл хадаа мүнөө олон зуугаад миллион хүнүүдые нэгэдүүлһэн эб найрамдалай тала баригшадай хүдэлөөнэй ургалта дотор, атомна дайнда бэлэдхэхэ политикада арадуудай бүгэдэниитээрээ дурагүйтэлгэ дотор харагдана.

Атомна дайнда бэлэдхэлгэдэ эсэргүү Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Хандалгада гар табюулха кампани мүнөө үедэ бүхы оронууд дотор үргэнөөр ябуулагдажа байна. Эб найрамдалые үнэн шударгыгаар, шууд сэхээр хамгаалагша бүхы советскэ хүнүүд энэ Хандалгые бүрин дэмжээ.

Советскэ арад уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулгада, бүгэдэниитын аюулгүй байдалые хамгаалгада, арадуудай хоорондын культурна ба экономическа харилсан ажаллалгада зорюулагдаһан өөрынгөө правительствын эб найрамдалда дуратай политикые бүрин дэмжэн һайшаана.

Эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэсоюзна V конференци эб найрамдалда дуратай бүхы советскэ арадай хүсэл зоригые харуулан, Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Ассамблейдэ ошохоор һунгагдаһан делегадуудта иигэжэ даалгана:

1. Бүхы арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө, уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулхын түлөө, арсалдаата асуудалнуудые хоёр талануудай хоорондоо хэлсээ хэлгын үндэһөөр, эбэй ёһоор шиидхэхын түлөө советскэ арад шангаар ба шууд сэхээр тэмсэнэ гэжэ Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Ассамблейн бүхы хабаадагшадые найдуулха. Өөрынгөө хүсэндэ этигэжэ байдаг Советскэ Союз өөрынгөө арадуудай эбдэршэгүй нэгэдэлдэ түшэглэн, дэлхэйн шэнэ дайе зайсуулхаар гүйсэд шиидэнги байна. Советскэ Союз хадаа эб найрамдалай ба прогрессэй түлөө тэмсэлдэнь бүхы арадуудта урдынхи мэтэ эбдэршэгүй бата түшэг тулгууринь хэбээрээ байхал.

2. Атомна зэбсэг үйлэдбэрилгые бүхы оронуудта энэ дары зогсоохо, тэрээнэй бүхы запасуудые усадхаха, мүн атомнашье, тэрэшэлэн хүн зониие һүрэг олоорнь хюдалгын бүхы бусад түрэлэй зэбсэгүүдые заатагүй хорихо, тиихэтээ хамта энэ хорилтын бэелүүлэгдэжэ байһан тушаа уласхоорондын бодото хиналта табиха гэжэ советскэ хүнүүдэй хэлбэришэгүйгөөр эрижэ байһаниие баталха. Атомна ба водородно зэбсэг туршажа үзэлгые зогсоолго хадаа атомна зэбсэг хорихо тушаа түрүүшын ээлжээнэй хэмжээ-ябуулгануудай нэгэниинь болохо ёһотой гэжэ советскэ хүнүүд тоолоно. Советскэ Союз уласхоорондын харилсан ажаллалгын интересүүдые баримталан, атомна энергиие амгалан ажалда хэрэглэхэ талаар шэнжэлэлгэ хэхэ хэрэгтэнь бусад оронуудта өөрынгөө дүй дүршэлые үгэхөөр бэлэн байна. Атомна энерги хадаа прогрессэ ба хүн түрэлтэнэй хүгжэн мандалгада имагтал алба хэхэ ёһотой. Советскэ хүнүүд яаралтайгаар зэбсэгжэлгые болюулха, бүхы түрэлэй буу зэбсэгүүдые ниитэ дээрэнь хороохо тухай асуудалые хойшолуулангүй шиидхэхэ хэрэгтэй гэжэ шухалашалан эринэ.

3. Хитадай Арадай Республикын ба Индиин премьер-министрнүүдэй тунхаглаһан ба бусад олон оронуудта һайшаагдаһан, гүрэнүүдэй хоорондын харилсаануудай табан принципые: бэе бэеынгээ территориальна бүрин бүтэн байлгые ба суверенитедые хүндэлэлсэхэ; добтололсохогүй; бэе бэеынгээ дотоодын хэрэгүүдтэ оролсохогүй; тэгшэ эрхэтэй байха ба бэе бэеынгээ ашагые харалсаха; амгалан ёһоор зэргэлэн ажабайха гэһэн принципүүдые советскэ арад дэмжэнэ гэжэ мэдүүлхэ.

4. Германска милитаризмые һэргээн бодхоолго эб найдамдалда аюултай гэжэ, Европын бүхы арадуудтал адли, советскэ арад тоолоно гэжэ баталха. Советскэ арад хадаа германска асуудалые эбэй ёһоор шиидхэхын түлөө тэмсэнэ, эб найрамдалай ба Европын ехэшье, багашье бүхы гүрэнүүдэй суверенитедые хангажа шадаха тиимэ аюулгүй байдалые хамтаараа хамгаалха системэ байгуулгые дэмжэнэ.

5. Өөһэдынгөө эрхэ сүлөөгэй бабаеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэжэ байгаа Азиин ба Африкын оронуудай арадуудта гүнзэгы талархал мэдүүлхэ, тэдэ арадуудай зориг хүсэлынь Азиин ба Африкын оронуудай конференциин, мүн уласхоорондын харилсаануудтахи түгшүүрилые һуларуулхын түлөө болоһон Азиин оронуудай олониитын түлөөлэгшэдэй конференциин шиидхэбэринүүд дотор харагдаһан байна.

6. Советскэ Союз арадуудай хоорондо экономическа ба культурна холбоо барисаа тогтоохые ба бүхы хэмжээгээр үргэдхэхые, хүйтэн дай үргэлжэлүүлхые хүсэгшэ бүлэгүүдэй зүгһөө мүнөө үедэ энэ холбоо барисаае һаатуулжа ба хизаарлажа байһан бүхы ябуулгыень зайсуулхые оролдоно гэжэ мэдүүлхэ.

7. Эб найрамдал хамгаалха ба бэхижүүлхэ хүсэлтэй, ассамблейн бүхы хабаадагшадтай, тэдээнэй ямаршье нацада хабаатай, политическэ ба шажан мүргэлэй ямаршье үзэл бодолтой байһыень, социальна байдалыень гү, али ямар партида хабаатайень хэрэгсээнгүйгөөр, нягта холбоо байгуулха, эдэбхитэйгээр харилсан ажаллаха гэжэ өөһэдынгөө делегадуудта конференци даалгана, юуб гэхэдэ, эб найрамдал хүсэгшэ бүхы хүнүүдэй хүсэлэлгые нэгэдүүлбэл лэ һүйдхэлтэ шэнэ дайе имагта зайсуулжа шадагдаха байна.

Бидэнэр, эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэсоюзна V конференциин делегадууд Хельсинкидэ болохо Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Ассамблей хадаа бата бэхи эб найрамдал хангаха ба бүхы гүрэнүүдэй хоорондоо амгалан ёһоор харилсан ажаллаха хэрэгтэ арадуудай агууехэ оруулалта болохо гэжэ гүнзэгыгөөр этигэжэ байһанаа мэдүүлнэбди.

Арадууд зэрхэг түримхэйнэрэй түсэбүүдые эбдэжэ шадаха ба эбдэхэшье ёһотой. Эб найрамдалай хэрэгэй илахын тулада арадуудта гүйсэд ехэ хүсэн бии.

СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ Гүрэнэй шэнэ урьһаламжа захилгые, манай республикын ажалшад политическэ ехэ дэбжэлтын оршон байдалда үнгэргэжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Бурмонголстрой» трестын 2-дохи участогай хүдэлмэришэд шэнэ урьһаламжа захижа байна. Хүдэлмэришэн В. Г. Шлыков (зүүн гарһаа) хоёр һарын салинда урьһаламжа захиба.

А. Мантаевай фото.

Колхозно таряашад урьһаламжа эдэбхитэйгээр захина

ЗЭДЭ. Аймагай ажалшад гүрэнэй урьһаламжа гаргаха тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолтой танилсаха зуураа, Эхэ оронойнгоо экономическа хүсэ шадалай бүри батажаха, арад зоной ажана байдалай улам һайжарха хэрэгтэ өөһэдынгөө нөөсэлгые зорюулна.

Боргойн сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо болоһон митинг дээрэ колхозой һүнэй-товарна фермые даагша Доржи Цыренов, суута хонишон Церенжамсо Эрдынеева гэгшэд патриотическа үгэнүүдые хэлэһэн ба урьһаламжа захиһан мүнгэеэ сүм оруулһан байна.

Дэрэстэйн сомоной «Коммунизм», Гэгээтын сомоной Кировэй нэрэмжэтэ колхозуудай полинууд дээрэ хүдэлмэрилжэ байһан трактористнууд, таряанажалай хүдэлмэрилэгшэд болон малшад урьһаламжа захилгада эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, энэ кампаниие аймаг соогоо түрүүлэн дүүргэбэ.

А. Шадаев.

* * *

ТҮНХЭН. «Путь Ленина» колхозой гэшүүд шэнэ урьһаламжые ехэ дэбжэлтэтэйгээр угтаба. Колхознигууд гүрэндэ урьһаар үгэһэн мүнгэмнай ороной арадай ажахын саашанхи хүгжэлтэдэ, советскэ арадай материальна болон культурна хүгжэлтын улам дээшэлэлгэдэ туһа нэмэри болохо гэжэ һайн мэдэдэг.

Эндэхи колхознигуудай материальна ажабайдал жэлһээ жэлдэ һайжаржа байна. Колхоз үнгэрһэн жэлдэ миллион хахад шахуу олзо доход оложо, Түнхэнэй аймагай түрүү артельнүүдэй нэгэн болоһон юм. Мүнөө эндэ хабарай полевой хүдэлмэри түлэг дундаа ябажа байна. Колхозой үргэн уужам полинууд дээрэ хүсэтэ тракторнууд үдэр һунигүй хүнхинэнэ. Майн 13-һаа колхознигууд кукуруза тарижа захалба.

Ажалай иимэ ехэ дэбжэлтын оршон байдалда колхознигууд шэнэ урьһаламжа захижа байна. Агитаторнууд колхозой полевой станууд, бригаданууд болон фермэнүүдтэ гаража, шэнэ урьһаламжын удхашанар тухай хөөрэлдөө үнгэргэнэ. Колхознигууд урьһаламжа захиха зуураа, мүнгөө гар дээрэ үгэнэ.

—Гүрэндөө урьһаар үгэһэн мүнгэмнай Эхэ оронойнмнай улам саашаа бэхижэхэ хэрэгтэ нэмэри болохо юм. Тиимэһээ би шэнэ урьһаламжа тухай тогтоолые үнэн зүрхэнһөө һайшаанаб. Би 300 түхэригтэ урьһаламжа захижа, сэбэр мүнгөөр үгэбэб,—гэжэ колхозник Ц. Бандеев мэдүүлбэ.

Колхозой һүнэй-товарна фермын хүдэлмэришэн Пурбо Матуев клуб соо болоһон митинг дээрэ иигэжэ хэлэбэ:

—Манай ороной хүдөө ажахы жэл бүри хүгжэжэ байна. Энээниие бидэнэр өөһэдынгөө колхозой жэшээ дээрэһээ харанабди. Гүрэндөө урьһалһан мүнгэмнай ороной хүдөө ажахые улам саашань хүгжөөлгэдэ, шэнэ ба боро газар элдүүрилгэдэ һомологдохо байна. Би өөрөө 250 түхэригтэ урьһаламжа захинаб.

Тингээд нүхэр Матуев мүнгэеэ гэндээ байжа үгэбэ.

Аймагай бусад колхозуудта шэнэ урьһаламжа захилга амжалтатайгаар ябажа байна.

З. Дабаев.

Европодо эб найрамдал ба аюулгүй байдалые хангаха талаар европейскэ гүрэнүүдэй Варшавска зүблөөн дээрэ

Н. А. БУЛГАНИНАЙ ХЭҺЭН МЭДҮҮЛГЭ

I.

Нүхэр түрүүлэгшэ! Нүхэд дөлегадууд!

Советскэ гадаадын политикын хубилашагүй хараа шугамынь ондо ондоо олониитын байгуулалтануудай нэгэ доро зэргэлээд байжа болохо гэhэн ленинскэ хараа шугам мүн. Дайнай аюул хохидолhоо хүн түрэлтэниие аршалха, арадуудта эб найрамдал ба энхэ амгалан байдал хангаха зорилготойгоор Советскэ правительство энэ хараа шугамые баримталдаг байна. Эб найрамдалые бэхижүүлхын ба уласхоорондын түгшүүрилые hуладхахын тула Советскэ Союз эдэбхитэй тэмсэл хэдэг. Энэ талаар бусад оронуудай правительствонуудай хэhэн ямаршье hаа алхамуудые тэрэ hайшаан дэмжэдэг.

Эгээл тиимэhээ энэ зүблөөе айхабтар ехэ удхашанартай гэжэ Советскэ правительство тоолоно. Европодо эб найрамдал ба аюулгүй байдал сахиха ябадалтай холбоотой асуудалнууд эндэ зүбшэн хэлсэгдэхэ зэргэтэй.

Хэрбээ парижска хэлсээнүүдэй эсэслэн баталагдаха болоо hаа, тэрэ ушарта тохёолдоhон байдалые дахин хаража үзэхэ шухала гэжэ үнгэрhэн жэлэй hүүл багта европейскэ оронуудай Московско зүблөөндэ хабаадалсаhан ба эндэ мүнөө түлөөлэгдэhэн гүрэнүүдэй правительствонууд хэлсэhэн юм.

Мүнөө үедэ дахин хаража үзэхэл саг ерээд байна. Парижска хэлсээнүүд бодото дээрээ эсэслэн баталагданхай. Энэ хадаа бүхы уласхоорондын байдалда ехэ хубилалта хэжэ, эб найрамдалда дуратай гүрэнүүдэй үмэнэ шэнэ зорилгонуудые табиба.

Московско зүблөөндэ хабаадагшадай хэлэhэн үгэнүүд дотор, мүн тэрэшэлэн тэндэ баталагдан абтаhан деклараци соошье парижска хэлсээнүүдтэ али бүхы талаhаань сэгнэлтэ үгтэhэн ба Европодо эб найрамдал сахиха хэрэгтэ тэдэ хэлсээнүүдэй ямар ехэ аюултай байhан тухайнь заатдаhан юм. Тэрэ сагhаа хойшо болоhон событинууд энэ сэгнэлтын үнэн зүб байhаниие гэршэлэн харуулба.

Парижска хэлсээнүүдэй эсэслэн баталагдаад, бэелүүлэгдэжэ эхилхээ байhан ушарые бидэнэр хараадаа абаха ёhотойбди. Иигэжэ эсэслэн баталагдаhанайнь hүүлээр Баруун Германиин милитаристнууд ба үhөө нэхэгшэд хэнhээшье нюунгүйгөөр кадрова арми бии болгожо эхилхэ ба атомна, химическэ болон бактериологическа зэбсэгүүдые оруулалсан, мүнөө үеын бүхы буу зэбсэгүүдээр тэрэнээ хангаха арга боломжотой болобо. Тон ехэ агрессивнэ хүсэнүүдые бэлэдхэн байгуулха газарынь Баруун Германи боложо байна. Эндэ аэродромууд, полигонууд, казарманууд, сэрэгэй складууд яаралтайгаар баригдана. Атомна зэбсэгые Баруун Германиин милитаристнуудай түхеэрхэ талаар шухала хэмжээ-ябуулганууд абтажа байна. Баруун Германида американска буу зэбсэгые тон ехээр асарха бэлэдхэл хэгдэнэ, тэрээнтэй хамта Баруун Германиин промышленность улам бүри сэрэгэй шэнжэтэй болгогдоно.

Тиимэ болохолоороо мэнэ hаяхан булимтаран орогшод ба добтологшод байhан хүнүүдэй гарта шэнээр добтолхо, шэнээр дарлаха зэбсэгүүдые парижска хэлсээнүүд үгэнэ гээшэ. Нэгэ үетэнэй ажаhууха зуура, дэлхэйн хоёр дайниие үүдхэhэн германска милитаризм арадуудай эб найрамдал ба энхэ амгалан байдалда аюул тохёолдуулан, баhа дахяад европейскэ ба уласхоорондын аренэдэ гаража байна.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай дүүрэhээр 10 жэл үнгэрhэн хойно Америкын Холбоото Штадуудай, Англиин ба Францийн туhаламжатайгаар Баруун Германи хадаа Европодо сэрэгэй аюул hүжэрөөхэ гол газарынь болгогдоно. Тэрэ хадаа Советскэ Союз ба арадай демократиин оронуудта эсэргүү шэглүүлэгдэhэн агрессивнэ Хойто-атлантическа бүлэглэлэй, мүн тэрэшэлэн Барууневропейскэ сэрэгэй союзай гэшүүниинь болгогдожо байна.

Германска милитаризмын зүгhөө гаража болохо агрессидэ эсэргүүгээр, дэлхэйн хоёрдохи дайнай жэлнүүдтэ Советскэ Союзтай баталhан договорнуудай үндэhөөр өөhэдтөө даажа абаhан уялгануудаа эбдэжэ, Англи ба Франци хадаа Баруун Германиин милитаристнууд болон үhөө нэхэгшэдтэй сэрэгэй нэгэдэл эмхидхэнэ гэжэ hануулха хэрэгтэй. Эгээл ихэдээ Англи ба Франци эдэ шухала договорнуудhаа бодото дээрээ арсаhан болоно. Тиимэ дээрэhээнь Советскэ Социалистическэ Республиканууда Союзай Верховно Соведэй Президиум эдэ договорнуудые болюулха тухай указуудые майн 7-до баталан абаба.

Московско зүблөөнэй hүүлээр, үнгэрhэн жэлэй декабриин хоёрдохи хахадта болоhон Хойто-атлантическа бүлэглэлэй Соведэй сесси атомна дай бэлэдхэхэ тухай шиидхэбэри гаргаба. Энэ хадаа мүн тэрэшэлэн парижска хэлсээнүүдтэй сэхэ холбоотой, Европодо эб найрамдал сахиха хэрэгтэ тэдэнэрэй ямар ехэ аюултай байhаниинь дахяад гэршэлжэ үгэнэ.

Хархис хүсэнүүд гансашье Европодо шунахайран уланхадажа байнагүй. Агрессивнэ Хойто-атлантическа союзда хабсаруулан бии болгогдожо байгаа сэрэгэй нэгэдэлнүүдтэ орохыень Дүтын ба Дунда Востогой хэдэ хэдэн гүрэнүүдтэ мүнөө үедэ тон ехэ баадхалга хэгдэжэ байhаниинь мэдээжэ. Сири, Египет ба арабска бусад оронууд, мүн тэрэшэлэн Советскэ Союзтай нэгэ хилэтэй байhан Афганистан тиимэ баадхалгада орожо байна. Гаранти ба нейтралитет тухай 1927 оной октябриин 1-дэ баталагдаhан Советско-Иранска Договорой үндэhөөр Иран хадаа Советскэ Союзда эсэргүү шэглүүлэгдэhэн политическэ союзууд болон хэлсээнүүдтэ хабаадалсахагүй гэhэн уялга абаhан юм, тиигэбэшье hаань агрессивнэ бүлэглэлнүүд Ираниие бэе тээшээ татахые оролдоно.

Сэрэгэй бүлэглэлнүүдые эмхидхэхэтээ хамта, Америкын Холбоото Штадууд өөhэдынгөө сэрэгэй базануудые илангаяа Советскэ Союзай ба арадай демократиин оронуудай хилэнүүдтэ дүтэ шадар үргэдхэхэ хэмжээнүүдые абажа байна. Эдэ базануудhаа манай орондо ба эб найрамдалда дуратай бусад гүрэнүүдтэ агаарай добтолго хэгдэхээр бэлдэгдэжэ байhаниинь нюуса хэрэг бэшэ болонхой.

Дальна Востогто, Тайвань шадар Хитадай Арадай Республикада эсэргүү заналта хэгдэжэ үргэлжэлhөөр. США-гэй правительствын зүгhөө ехэ дэмжэлгэ, туhаламжа абаагүй hаа, Тайвань арал дээрэ шэбээлhэн чанкайшистнууд харата муухай хэрэгүүдые үйлэдэжэ бирахагүй байhаниинь тоншье элитэ ха юм. Хитадhаа үлдүүлhэн Чан Кай-шиин бүлэг дээрмэшэдые США-гэй правительство өөртөө алба хүүлхээ абанхай.

Тайвань, Пенхуледао ба эрье шадарай аралнууд сэрэгэй базанууд болгогдонхой. Холбоото Штадуудай хиналта доро байhан зэбсэгтэ хүсэнүүд Хитадай Арадай Республикада хорото муухай добтолго хэнэ, мүн тэрэшэлэн далайда тамаржа ябаhан худалдаа наймаанай суднануудые дээрмэдэнэ, тононо.

Хэтэ заяанhаа хойшо Хитадай газар байhан Тайвань аралые ондоо ямар нэгэн орон бэшэ, харин США добтолон абаад, эзэмдэжэ байна. Мүн американска генералнууд ба адмиралнууд атомна зэбсэгые хэрэглэн, шуhата дай үүдхэхые эрмэлзэнэ. Эдээн тухайдань бүхы дэлхэйдэ мэдээжэ байбашье hаань, Америкын Холбоото Штадуудай тусхай тушаалта нюурнууд өөhэдынгөө ябуулдаг нимэ политикые «коммунистическэ агрессиhээ бэеэ хамгаалга» гээшэ гэжэ нэрлэдэг байна.

СЕАТО гэжэ нэрлэгдэдэг сэрэгэй бүлэглэл Зүүн-Урда Азида бии болгогдоhон юм. Тэрэ бүлэглэлдэ баруунай колониальна гүрэнүүд болон тэдээнhээ дулдыданги байдалтай зарим нэгэн Азиин оронууд нэгэдэнхэй. Колониальна ёho гуримые зандань үлөөхэ ба бэхижүүлхэ, национально-сүлөөлэлгын хүдэлөөе дараха, Хитадай Арадай Республикын ба Азиин бусад оронуудай дотоодын хэрэгүүдтэ хамаархаха гэhэн зорилгонуудые энэ бүлэглэл өөhэдынгөө урда табиба. Инди, Бирма болон Индонези гэхэ зэргын бэеэ даанхай байдал ба эрхэ сүлөөе хүндэлдэг Зүүн-Урда Азиин гүрэнүүд колонизаторнуудай эзэрхэг түримхэй ба хархис бүлэглэлдэ хамжахаhаа эрид шууд арсаhан байна. Энэншье гайхалтай бэшэ.

Баруун Германида милитаризмые hэргээн бодхоолготой хамта, агрессивнэ хүсэнүүд бүхы дэлхэй дээрэ улам шунахайржа байна гэжэ дээрэ хэлэгдэhэнhээ эли болоно. Гэхэ зуура, баруунгерманска вермахт сохилто хэхэ гол хүсэн байхаар хараалагдана.

II.

Уласхоорондын түгшүүрилые hуларуулхын тула эб найрамдалые сахин хамгаалха ба бэхижүүлхын тула Советскэ Союз хэлбэришэгүйгөөр тэмсэнэ. Иимэ политика ябуулха зуураа, Советскэ Союзай правительство энэ зүблөөндэ түлөөлэгдэhэн эб найрамдалда дуратай гүрэнүүдэй туhаламжа ба дэмжэлгэдэ этигэн найдана. Мүн тэрэшэлэн бусадшье оронуудай эб найрамдалда дуратай хүсэнүүд энэ политикые дэмжэхэ байха гэжэ тэрэ этигэнэ. Манай этигэл найдабари юунhээ үндэhэлнэб гэхэдэ, бүхы арадуудай гол шухала интересүүд эб найрамдал сахин хамгаалхые, уласхоорондын түгшүүрилые hуларуулхые эрижэ байна.

Шэнэ дай бэлэдхэхэ ябадалда дотоодынь хүгжэлтые ба гадаадынь политикые мүнөө үедэ сүм хамаадуулхаар оролдогдожо байhан тиимэ оронуудташье эб найрамдалай түлөө эрмэлзэдэг ямар ехэ хүсэнүүдэй бии байhаниие парижска хэлсээнүүдтэ эсэргүүгээр Баруун Европын арадуудай хэhэн тэмсэл харуулба. Баруунevропейскэ оронуудай прогрессивнэ хүсэнүүдэй ба арад ниитын хэhэн тэмсэл Баруун Германида милитаризмые hэргээн бодхоохо түсэбүүдые нилээд удаанаар хойшо татаhан байна. Германска милитаризмые hэргээн бодхоохо ба Европодо шэнэ дай бэлэдхэхэ политикын ямар ехэ аюултай байhаниинь арад ниитэдэ ойлгосотой.

Баруун Германиие дахяад зэбсэглэхэ ябадалые Советскэ Союз эрид шууд, хэлбэришэгүйгөөр буруушаадаг байгаа, мүнөөшье буруушааhаар. Баруун Германиие дахяад зэбсэглэжэ, Хойто-атлантическа союзда оруулга хадаа эб найрамдалда дуратай ба демократическа үндэhэ hуури дээрэ Германиин национальна нэгэдэлые hэргээхэ ябадалда гол hаад тойбо болоно гэжэ бидэнэр тоолодог байгаабди, мүнөөшье тоолоhоор байнабди. Гэхэ зуура, бидэнэр эрхэ сүлөөтэй, эб найрамдалда дуратай ба демократическа гүрэн болгожо, Германиин нэгэдэлые дахяад hэргээхые оролдодог байгаабди, мүнөөшье оролдоhоор зандаабди. Германска асуудалаар Советскэ Союзай ябуулдаг политика энэ гол эшэ баримтануудhаа саашадаашье үндэhэлхэ байна.

Энээнтэй зохилдуулан, германска милитаризмые hэргээн бодхоолгохогүйн тула бүхы хэмжээнүүдые абаха, парижска хэлсээнүүдэй бэелүүлэгдэхэ ябадалда эсэргүүгээр элдэб янзын үргэн ехэ тэмсэл хэхэ шухала. Шэнэ эрхэ байдалдашье Германиин национальна нэгэдэлэй түлөө тэмсэхэ зэргэтэй. Эдэ зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ, эгээн түрүүндэ Баруун Германиие дахяад зэбсэглэхэ ябадалда эсэргүүсэн тэмсэжэ байгаа немецкэ арадай патриотическа хүсэнүүд шиидхэхы үүргэ дүүргэхэ ёhотой.

Зүүн ба Баруун Германиие хоорондонь дүтэ болгохо, тэдэнэй харилсаануудта байгаа түгшүүрилые hуларуулха гээшэ Германиие нэгэдүүлхэ хэрэгтэ, мүн тэрэшэлэн Европодо эб найрамдал сахиха хэрэгтэ ехэ нэмэри болохо hэн. Эрхэ сүлөөтэй ба демократическа нэгэдэмэл Германиие бии болгохо талаар Германиин хоёр хубинуудай үгэ үгэээ ойлголсохо гээшэ заатагүй шухала байхаhаа гадна, туйлагдажа болохо хэрэг мүн. Яахадааб гэхэдэ, энэ хадаа бүхы немецкэ арадай хүсэл эрмэлзэлгэтэй бүрин зохилдоно.

Зүгөөр парижска хэлсээнүүдэй эсэслэн баталагдаhан ябадал хадаа германска асуудалые гуримшуулха хэрэгтэ шэнэ эрхэ байдал, бүхы дээрээ немецкэ арадта таатай бэшэ эрхэ байдал тохёолдуулба. Энээниие бидэнэр хараадаа абангүй байжа шадахагүйбди.

Хэнэйшье мэдэhээр Советскэ правительство хадаа Германиин хоёр хубинуудай түлөөлэгшэдэй хабаадалгатайгаар дүрбэн агуүехэ гүрэнүүдэй хоорондо хэлсээ хэжэ, Германиин национальна нэгэдэл тухай асуудалые шиидхэхэ шухала байhан тухай энээнэй урда тээ хэhэн мэдүүлгэнүүд дотороо нэгэтэ бэшэ зааhан байха юм. Хэрбээ США, Англи болон Францийн правительствонуудай үнэхөөрөө Германиие нэгэдүүлхэ зорилго урдаа табяа гээшэ hаань, Советскэ Союзай дурадхаhан хэлсээнүүд амжалтатайгаар дүүрэхэ байhаниинь арсалтагүй. Харин тэдэнэр Баруун Германиие дахяад зэбсэглэжэ, өөhэдынгөө эмхидхэhэн агрессивнэ бүлэглэлнүүдтэ оруулхые оролдобо, теэд энэнь Германиин хубааранги байдалые улам гүнзэгырүүлэнгүй байха аргань үгы. Иимэ болохолоороо баруунай гурбан гүрэнүүдэй правительствонууд ондоо арга зам шэлэhэн байна. Тэдэнэр парижска хэлсээнүүдые эсэслэн баталха зуураа, германска арадай национальна хүсэл эрмэлзэлгэнүүдые, мүн тэрэшэлэн Европодо эб найрамдал ба аюулгүй байдал сахин хамгаалха интересүүдые хараадаа абаха дурагүй байhанаа харуулаа.

Тиигэбэшье, Германиин нэгэдэлые hэргээхэ ба таарамжатай үндэhэ hуури дээрэ Германитай эб найрамдалай договор баталха ябадалые Советскэ правительство саашадаашье али бүхы арга туйлахаар бэлэн байна.

Уласхоорондын түгшүүрилые hуларуулха, бүгэдэниитын эб найрамдал ба аюулгүй байдалые сахиха, саашадань бэхижүүлхэ хүсэл эрмэлзэлгэ гаргадаг гүрэнүүдые болон хүсэнүүдые Советскэ Союз дэмжэдэг байгаа, мүн саашадаашье дэмжэхэ байна.

Австрийска асуудал тушаа Советскэ правительствын эзэлдэг позици энэ хараа шугамда бүрин зохилдоно. Нейтральна Австриин политическэ ба экономическа талаараа бэеэ даанхай байха ябадалые хүсэд hэргээхэ гээшэ Европодо эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ элитэ ехэ нэмэри болохо байна, энээниие мэдэрэнгүй байжа болохогүй. Эгээл энэ арга замые эрид шууд шэлэн абаhан олониитын хүсэнүүдэй Австрида бии байhан ябадал хадаа олониитын байгуулалтаhаа дулдыдангүйгөөр гүрэнүүдэй хоорондо харилсан ажаллалгые хүгжөөхэ ехэ арга боломжонуудай байhаниие гэршэлэн харуулна.

Ори ганса Австрийска правительство иимэ хараа шугам баримтална гэжэ hанаха болоо hаа буруу. Агрессивнэ сэрэгэй бүлэглэлнүүдтэ хамжаха дурагүй гүрэнүүд Европодошье, Азидашье үсөөн бэшэ бии. Иимэ гүрэнүүдэй эб найрамдалда дуратай хүсэл эрмэлзэлгые Советскэ Союз хододоо хүсэд hайнаар ойлгохо ба дэмжэхэ байна.

Тайвань шадархи түгшүүрилтэй байдалые hуларуулхын тула Советскэ правительство Хитадай Арадай Республикын правительствотай зүбшэн хэлсэжэ, зарим тэды хэмжээ абаhан байна. Эгээл энэ зорилгоор тэрэ хадаа Англиин ба Индиин правительствонуудтай хэлсээ хэбэ.

Тайвань шадар ба Хитадай бусад аралнууд шадар тохёолдоhон эрхэ байдалые гуримшуулха талаар илангаяа ехэ хүсэл эрмэлзэлгэ гаргадаг оронууд энэ асуудалые зохихо конференци дээрэ зүбшэн хэлсэг лэ гэhэн дурадхал Советскэ правительство оруулаа hэн. Энэ конференци дээрэнь Хитадай Арадай Республика ба Америкын Холбоото Штадуудhаа гадна, Англи, Советскэ Союз, Инди, Бирма, Индонези, Пакистан ба Цейлон хабаадалсаха зэргэтэй байгаа. Өөрhөө бэшэ хэниешье түлөөлдэггүй чанкайшистска бүлэг дээрмэшэдые тэндэ хабаадалсаха hэн гэжэ США-гэй баадхаhан ушарhаа энэ конференци зарлагдаагүй байгаа.

Тайваньска асуудалаар Хитадай Арадай Республикын баримталдаг хараа шугамые, мүн тэрэшэлэн энэ районондо эб найрамдал бэхижүүлхын тула арадай Хитадай хэжэ байгаа ябуулгануудые Советскэ Союзай правительство өөрынгөө зүгhөө хүсэд дүүрэнээр дэмжэнэ.

Дүтын ба Дунда Востогтохи байдалай түгшүүрилтэй болоhонтой дашарамдуулан, энэ районондо аюулгүй байдал сахиха тухай Советскэ правительство hаяхан мэдүүлгэ хэбэ. Энэ тохёолдожо байгаа эрхэ байдалые Советскэ правительство миил хараад байжа шадахагүй гэжэ тэндэ онсо тэмдэглэгдэбэ. Хэрбээ Дунда ба Дүтын Востогой оронууд тушаа ябуулагдадаг баадхалга болон заналтын политикын саашадаа үргэлжэлүүлэгдэхэ болоо hаа, энэ асуудал Нэгэдэмэл Нацануудай Организацида зүбшэн хэлсэгдэхэ ёhотой гэжэ Советскэ Союзай правительство мэдүүлбэ.

Эб найрамдалые сахин хамгаалха талаар эгээн ехэ харюусалгатай байhан гүрэнүүдэй үнэн сэдьхэлэй оролдолго гаргаа hаань, мүнөө үедэ уласхоорондын түгшүүрилые hуларуулха ябадалда hаад тойбо ушаруулжа байhан хэдэ хэдэн уласхоорондын шухала асуудалнууд шиидхэгдэжэ болохо hэн гэжэ Советскэ правительство батаар этигэнэ.

Оронуудай хоорондохи харилсаануудые гуримшуулха, уулзалгануудые хэхэ, худалдаа наймаае бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ, культурна делегацинуудые бэе бэедээ эльгээлсэжэ байха, нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, эрхэ байдалые гуримшуулха гэжэ нэрлэгдэдэг бүхы юумые хэхын тула бэлэн байhан тухайгаа Советскэ гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэд хэдэн олон дахин мэдүүлдэг байгаа. Зүгөөр энэ хэрэгүүдтэ бидэнhээ бүхы юумэн дулдыдахагүй байна бшуу. Студенческэ делегацинуудые эльгээлсэхэ гэhэн бишыхан асуудалшье зүб тээшэнь шиидхэгдээгүй. Бидэнэр студентнүүдэй делегацинуудые бэе бэедээ эльгээлсэе гэжэ США-да дурадхаабди. Харин тэдэнэр хурганууддайнгаа хээе даруулха гэhэн эрилтэ табижа харюусаба. Оронуудай хоорондохи харилсаануудай түгшүүрилые hуларуулха ба ямар нэгэн тодорхой асуудалнуудые зүб тээшэнь шиидхэхэ арга боломжотой болохын тула бэе бэедээ найдаха ба үгэээ ойлголсохо ябадалhаа үндэhэлhэн зохихо hайн эрхэ байдал тогтоохо хэрэгтэй.

Хэблэлдэ гараhан мэдээсэлнүүдэй ёhoop hүүлэй үедэ Америкын Холбоото Штадууд, Англи ба Францида агууехэ гүрэнүүдэй зүблөөе дээдэ хэмжээндэ үнгэргэхэ шухала байhан тухай ходо хэлэгдэдэг ба бэшэгдэдэг байна. Энэнь тушаан болоhон хэрэг бэшэ. Тиимэ зүблөө үнгэргэхэ hанал бодол арад ниитын дунда үргэнөөр дэлгэрэнхэй, яахадааб гэхэдэ, гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудые hайжаруулха ябадалда тиимэ зүблөөн туhалха hэн гэжэ тэдэнэр ехээр найдана. Тиимэ hанал бодолые анхаралда абангүй байжа яашье болохогүй.

Агуүехэ гүрэнүүдэй зүблөө үнгэргэхэ гэhэн hанал бодолдо Советскэ правительство hайнаар хандана. Хэрбээ уласхоорондын түгшүүрилые hуларуулха ба уласхоорондын харилсаануудые hайжаруулха ябадалд[а] үнэхөөрөө туhа дүхэм хүргэжэ ш[а]дахал байгаа hаань, тиимэ зүбл[өөн]... зарлахада таарамжатай гээшэ.

Үсэгэлдэр, майн 10-да, Советск[э] правительство США-гэй правител[ь]ствоhаа, мүн тэрэшэлэн Франци б[а]... лон Англиhаа ното абаhан бай[на]. Дүрбэн гүрэнүүдэй правительство[н]уудые толгойлогшонорой зүбл[өөн]... гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд[эй] хабаадалгатайгаар үнгэргэхэ гэh[эн] дурадхал энэ ното дотор оруулагд[а]на. Энэ нотые Советскэ правител[ь]ство анхаралтайгаар шэнжэлжэ үз[э]хэ байна.

III.

Советскэ Союзай правительство эб найрамдал бэхижүүлхые, уласхоорондын түгшүүрил hуларуулхые хэлбэришэгүйгөөр эрмэлзэн, атомна зэбсэг хорихо, буу зэбсэг болон зэбсэгтэ хүсэнүүдые хороохо, шэнэ дайнай аюул зайсуулха тухай хэлсээнүүдые туйлахын тулада али бүхы хэмжээнүүдые абажа үргэлжэлhөөр байна.

Эдэ асуудалнуудаар Советскэ Союзай оруулhан шэнэ дурадхалнууд мүнөөдэр хэблэлдэ толилогдонхой.

Нэгэдэмэл Нацануудай Генеральна Ассамблейн үзэмжэдэ табигдаhан, Советскэ Союзай шэнэ дурадхалнууд ехэ удхашанартай ба эб найрамдалай хэрэгтэ ехэхэн туhа нэмэри болоно. Тэдэ дурадхалнууд уласхоорондын түгшүүрилые hуларуулха ябадалда хүргэнэ, гүрэнүүдэй хоорондо бэе бэедээ шухала зэргээр этигэлсэхэ, бэе бэеэ ойлголсохо арга нүхэсэл бии болгоно.

Хүн зондо хүшэр хүндэ хохидол, материальна тон ехэ hандарал тохёолдуулhан дэлхэйн хоёрдохи дайе hаяхан үзэhэн арадууд эб найрамдалые хэзээ хэзээнэйхиhээ хэлбэришэгүй ехээр хүсэнэ гэжэ Советскэ Союзай дурадхаhан Деклараци дотор хэлэгдэнэ. Эб найрамдал хүсэдэг арадуудай энэ гүн ехэ хүсэл эрмэлзэлынь өөhэдынгөө үрэ дүнгүүдые үгэнэ, теэд дэлхэйн зарим районуудтахи оршон байдал мүнөө үедэ hайжарнагүй, харин, тад hөөргэ, бүри орёо боложо, гүрэнүүдэй хоорондоо этигэлсэхэгүй ябадал бүри ехэ боложо байна.

«Гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудта бэе бэедээ шухала зэргээр этигэлсэдэггүй ябадал, — гэжэ Деклараци дотор хэлэгдэнэ. Европа доторхи, мүн Ази доторхишье шиидхэгдээгүй проблемэнүүдые гуримшуулхада hаад хэдэг гол шалтагаан болоно.

Энэ хадаа, бүгэдэниитын эб найрамдал, арадуудай аюулгүй байдал сахихын түлөө гол харюусалгатай байhан агуүехэ гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудта нэн түрүүн хабаадана».

Агуүехэ гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудта бэе бэедээ этигэлсэдэггүй ябадал ямар юумэндэ хүргөөб гэбэл, дэлхэйн хоёрдохи дайнай дүүрэhэнэй hүүлээр хойшолонгуудайнгаа талаар бүри хүшэр хүндэ байха шэнэ дайнай аюул бии болоо. Яаралтай зэбсэгжэлгэ улам бүри ехэ хэмжээтэйгээр хэгдэнэ, арминууд, далайн-сэрэгэй флот, авиаци таhалгаряагүй нарижуулагдана. Наука, техникын туйлаhан эгээн ехэ туйлалтанууд хүнүүдые хюдаха эгээн аюултай зэбсэг хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилгэдэ зорюулагдана. Атомна ба водородно зэбсэг мэтын тиимэ аюултай буу зэбсэгүүдэй талаар яаралтай зэбсэгжэлгэ илангаяа ехэ хэмжээтэйгээр хэгдэдэг болоод байна. Ондоо гүрэнүүдтэ эсэргүүгээр шэглүүлэгдэhэн харин сэрэгэй базанууд бусадай газар дээрэ олоор байгуулагдана, энээндэнь тэдэ гүрэнүүд хуулита ёhoop түбэгшөөнэ. Тиимэ базануудые эмхидхэдэг ябадал, мүн тэрэшэлэн тэдэниие газар дээрээ байлгадаг гүрэнүүдэй амгалан байдалда бүри ехэ аюул тохёолдуулна.

Олохон жэлэй туршада дэлхэй «хүйтэн дайнай» байдалда байна, харин дайн сэрэгтэ гүрэнүүдэй бэлэдхэлгэ арадуудта хүшэр хүндэ даралта болоно. Хэдэ хэдэн гүрэнүүд дотор шэнэ дайнай пропаганда далдагүй сэхэ ябуулагдана. Дайн сэрэгтэ, тэрэнэй тоодо атомна дайнда уряалдаг уряанууд хэблэл, радиогоор, олон зоной дунда хэлэгдэдэг үгэнүүдээр дамжуулан улам бүри олоор хэгдэдэг боложо байна. Хэдэн олон жэлэй туршада олохон гүрэнүүдэй хоорондо байгуулагдадаг байhан заншалта экономическа ба худалдаа наймаанай урдын холбоонууд таhалдагданхай.

Уласхоорондын тохёолдоод байгаа харилсаанууд огто зохихогүй муу байна гэжэ харуулхын тулада гэршэ баримтанууд хэрэггүй юм. Уласхоорондын түгшүүрилые бага болгохын, уласхоорондын харилсаанууд дотор юрэ хирын шухала этигэл бии болгохын тулада, шэнэ дайнай аюул зайсуулхын, арадуудта hанаа амар, амгалан ажабайдалай арга нүхэсэлнүүдые хангахын тулада эрид шууд хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй.

Энээниие хайшан гээд туйлахаб?

Нэн түрүүндэ «хүйтэн дайниие» эсэ[слэ]лэн болюулха хэрэгтэй. Генеральна Ассамблей шэнэ дайе ямаршье я[н]заар номнохо ябадал буруушааhа[н] өөрынгөө шиидхэбэринүүдые нар[и]нягтаар бэелүүлхэ, хэблэл, ради[о], киногоор, олон зоной дунда хэлэгд[э]дэг үгэнүүдээр дамжуулан да[й] сэрэгтэ, арадуудай хоорондо хэрүү[л] хёмороо үүдхэлгэдэ уряалhан а[ли] бүхы уряануудые хорихо тушаа ш[у]хала хэмжээнүүдые абахыень бү[хы] гүрэнүүдтэ hайшаан дурадхаха у[я]гатай гэжэ Советскэ Союз тоолон[о]. Энэ hайшаан дурадхалгые сахяа[гүй] hаа тэрэ гүрэн Нэгэдэмэл Нацану[у]дай Организациин үмэнэхи өөры[н]гөө уласхоорондын үүргые, өөhэды[н]гөө уялгануудые эбдээ гэжэ тоол[о]дохо ёhотой.

Бултыень гаргаха тухай хэлс[ээ] баталтар германска газар дээрэ т[…] зуура үлэхэ ёhотой сэрэгүүдэй […]рин нягтаар хизаарлагдаhан тоо[…] бэшыень, оккупационно сэрэгүүд[ые] Германиин газарhаа Советскэ Со[ю]зай, Америкын Холбоото Штадууд[ай], Англи ба Францийн хойшолуулан[г]гүй гаргаа hаа, уласхоорондын түгшү[ү]рил бага болгоходо, гүрэнүүдэй хо[о]рондо бэе бэедээ шухала зэрг[ээр] этигэл сэхэ ябадал туйлалгада т[у]hалха байна гэжэ Советскэ пра[ви]тельство тоолоно.

Советскэ Союзай hанамжа[…] Аюулгүйн Соведэй саг үргэлжын[…] шууд болгошо гүрэнүүд бусадай […]зар дээрэхи харин сэрэгэй базан[уу]дые усадхаха тушаа хэлсээнүүд[ые] туйлаха ёhотой.

Дальна Востогой зарим району[уд]тахи мүнөөнэй түгшүүрилтэ байд[ал] хадаа шэнэ дайнай аюул тохё[ол]дуулна, бүгэдэниитын эб найрамд[ал] сахиха хэрэгтэ ехэхэн аюултай б[ай]на. Харьяата гүрэнүүд бэеэ даа[н]байдалай, территориальна бүрин […]тэн байлгын ёho гуримуудтай зох[ил]дуулан, Дальна Востогтохи шиид[хэг]дээгүй асуудалнуудые гуримшуул[ха] уялгатай.

Гүрэнүүдэй хоорондо экономиче[с]ка үргэн харилсаанай, нэн т[ү]рүүндэ худалдаа наймаанай тал[аар] hаад хэдэг элдэб янзын газаа[…]гые гүрэнүүд зайсуулха, мүн тэрэ[шэ]лэн уласхоорондын культурна х[ол]боо үргэдхэхэ ёhотой гэжэ Совет[скэ] Союз тоолоно.

Эдэ хэмжээ-ябуулганууды[е бэе]лүүлгэ гүрэнүүдэй хоорондо бэе б[ээ]дээ этигэлсэхэ ябадал туйлах[а]... туhалха байна. Энэнь зэбсэг хур[я]гын асуудалые бодото дээрэнь […] хөөрөө шиидхэхэ гол эрхэ нүхэ[сэл] болоно. Гүрэнүүдэй хоорондо [бэе] бэедээ шухала зэргээр этигэлс[эхэ] ябадал бии болгоогүй hаа, буу з[эб]сэг хуряалгын асуудал миил хоо[со]н асуудал болошохо байна. Буу зэб[сэг] хуряалга тухай асуудал миил хоо[сон] асуудал байhанаа бодото үндэhэ[…] боложо шиидхэгдэхыень бидэ эр[ид] шууд хүсэнэбди.

Энэ зорилгоор Генеральна Асса[мб]лей хадаа уласхоорондын харилс[аа]нуудые hуларуулха тушаа дэ[…]заагдаhан зүйлнүүдые бодото д[ээ]рэнь бэелүүлхэтэеэ хамта «Зэб[сэг] хороохо ба хүниие олоорнь хюда[ха] атомна, водородно болон бусад т[…]рэлэй зэбсэгүүдые хорихо ту[…] асуудалаар Уласхоорондын конв[ен]циин» проект зохёожо, Аюулгү[йн] Соведэй баталамжада табихые зэбсэг хуряалга тушаа ООН-эй [ко]миссида даалгаха ёhотой гэжэ [Со]ветскэ Союз дурадхана.

Буу зэбсэг хороолго, атомна з[эб]сэг хорилго хоёр шататайгаар хо[ёр] жэлэй турша соо бэелүүлэгдэ[хэ]... шата бүхэниинь нэгэ—нэгэ жэл [соо] үргэлжэлхэ гэжэ Советскэ Союз[ай] дурадхалнууд дотор хараалагда[на].

1956 ониие оруулха нэгэдэхи ш[а]тын туршада иимэ хэмжээ-ябуул[ган]нууд бэелүүлэгдэхэ ёhотой гэбэл[…]

Конвенцидэ хабаадагша гүрэн[үүд] түрүүшын алхам болгон өөhэдын[гөө] зэбсэгтэ хүсэнүүдые ба буу зэбсэ[г] 1941 оной декабриин 31-дэ бай[hан] буу зэбсэгэй ба зэбсэгтэ хүсэнүүд[эй] хэмжээнhээ ехэ болгохогүй [гэ]hэн уялга абаха байна. Сэрэгэй эрил[…]нүүдтэ зорюулан тэдэ гүрэнүүдэй […]молhон hомололгонууд 1954 он[ой] туршада энэ зорилгоор гаргаhан[…] гаргашан[…] хэмжээгээр хизаа[р]лагдаха байна.

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурт[а])

Европодо эб найрамдал ба аюулгүй байдалые хангаха талаар европейскэ гүрэнүүдэй Варшавска зүблөөн дээрэ

Н. А. БУЛГАНИНАЙ ХЭҺЭН МЭДҮҮЛГЭ

(Түгэсхэл)

Саашань Советскэ Союзай дурадхалнууд гүрэнүүдэй зэбсэгтэ хүсэнүүдэ хорооходо хэмжээе хараална. США-гэй, СССР-эй, Хитадай, Англи болон Францийн зэбсэгтэ хүсэнүүд шадахи хэмжээнһээ ехэ болгогдохо ёһогүй гэбэл:

США—1 миллионһоо 1 миллион 500 мянган хүн,

СССР — 1 миллионһоо 1 миллион 500 мянган хүн,

Хитад—1 миллионһоо 1 миллион 500 мянган хүн,

Англи—650 мянган хүнһөө,

Франци — 650 мянган хүнһөө олон болохо ёһогүй.

Гүрэнүүд хадаа уласхоорондын амгалан байдалда аюул тохёолдуулхаар болохоор ехэ зэбсэгтэ хүсэнүүдтэй байха ёһогүй.

Эдэ табан гүрэнэй зэбсэгтэ хүсэнүүдые, буу зэбсэгые тогтоогдоһон хэмжээндэ хүрэтэр хоёр адли хубиһаар: 1956 оной туршада 50 процентыень, үлөөһэ 50 процентыень 1957 ондо хорооходые дурадхагдана. Энээнтэй нэгэн хамта сэрэгэй эрилтэнүүдтэ зорюулха тус гүрэнүүдэй һомололгонууд зохихо жэшээтэйгээр хороогдохо байна.

Зэбсэгжэлгые бүгэдэнниитээрнь хорооходо хэмжээ-ябуулганууды бүринөөр бэелүүлхэ зорилгоор, мүн тэрэшэлэн бусад гүрэнүүдэй буу зэбсэг ба зэбсэгтэ хүсэнүүдые хорооходо хэмжээнүүдые тодорхойлхын тулада 1956 оной нэгэдэхи хахадһаа ойронгүй бүхэдэлхэйн конференци зарлаха хэрэгтэй гэжэ советскэ дурадхалнууд хараална. Бусад гүрэнүүдтэ энэ конференциин тодорхойлон хараалха зэбсэгтэ хүсэнүүдэй Аюулгүйн Соведэй сааг үргэлжын байһан гэшүүдтэ тогтоогдоһон хэмжээнэйхиһээ нилээд үсөөн байха ёһотой.

Буу зэбсэг хорооходо, атомна зэбсэг хорихо программа бэелүүлгын түрүүн ээлжээнэй хэмжээ-ябуулга болгон, советскэ дурадхалнууд атомна ба водородно зэбсэг туршажа үзэдэг байдалые хорихо гэжэ хараална.

Буу зэбсэгээ ба зэбсэгтэ хүсэнүүдээ хорооходо хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлжэ эхилхэтээ нэгэн хамта, гүрэнүүд хорихо гэжэ өөһэдынгөө хододог ядерна буу зэбсэг хэрэглэхэгүйбди гэһэн уялга ёһолжо абаха ёһотэй гэжэ советскэ дурадхалнууд дотор саашадаа заагдана. Аюулгүйн Соведэй зохихо шиидхэбэри баталһан хойно, агрессидэ эсэргүү обороно хэхэ зорилгоор энэ дүрэмһөө гадуур юумэ хэхэдэ болохо байха.

Бусад гүрэнүүдэй газар дээрэ сэрэгэй, далайн-сэрэгэй, агаарай-сэрэгэй базануудтай гүрэнүүд 1956 оной туршада эдэ базануудайнгаа гурбан хубиинень усадхаха уялга өөһэд дээрээ даажа абаха байна гэжэ Советскэ Союзай шэнэ дурадхалнууд хараална.

Хоёрдохи шатын туршада, тайлбарилан хэлэбэл, 1957 оной туршада советскэ дурадхалнууд иимэ хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлхэ гэжэ хараална гэбэл:

Нэгэдэхеэр, атомна болон водородно зэбсэг бүтээлгэ дары хоригдохо ёһотой; хоёрдохёор, США, СССР, Хитад, Англи ба Франци зэбсэгтэ хүсэнүүдээ, буу зэбсэгээ 1954 оной декабриин 31-дэ байһан зэбсэгтэ хүсэнүүдээ, буу зэбсэгэй хэмжээнэй ба эндэ конвенциин зүбшөөхэ хэмжээнэй хоорондохи илгаагай үлөөшэ 50 процентые хорооходо ёһотой.

Зэбсэгтэ хүсэнүүдээ ба юрын түхэлэй буу зэбсэгээ хороолгын ниитэ хэмжээнэй 75 процентээр хоороогдоһон хойно, хүниие олоорнь хюдадаг атомна, водородно болон бусад түрэлэй зэбсэгүүдые хэрэглэхэ ябадалые бүримүһэн хорилго хүсэндөө орохо байна. Энэ зэбсэгые зэбсэгжэлгэһээ хаалга ба зэбсэгтэ хүсэнүүдые, юрын түхэлэй буу зэбсэгые удаадахи 25 процентээр хороолго нэгэн доро хэгдэжэ, 1957 ондо дүүргэгдэхэ ёһотой.

Нэгэ талаһаа, хүсые амгалан зорилгодо хэрэглэхэ талаар уласхоорондын үргэн харилсаа тогтоолгодо туһалха зорилгоор советскэ дурадхалнууд уялна. Тиихэ зуура экономическа талаараа һула гүрэнүүдтэ туһаламжа үзүүлхэ хэрэгтэ илангаяа ехэ анхарал табигдаха ёһотой.

Эсэстэ, бусад гүрэнүүдэй газар дээрэ байгуулагдаһан харийн сэрэгэй, далайн-сэрэгэй, агаарай-сэрэгэй базануудые усадхаха хэмжээ-ябуулгануудые хоёрдохи үеын туршада бэелүүлжэ дүүргэхые советскэ дурадхалнууд хараална.

Бодото байдалһаа үндэһэлһэн, хүсэтэ хиналтын системэгүй һаа, эдэ бүхы хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлхын аргагүй байһанинь тон элитэ. Тиимэһээ хиналта тухай асуудал—конвенциин эгээн шухала хубинь болоно.

Хиналта хадаа юһэ шахуу жэлэй туршада Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин органуудта бололог дискуссинуудай гол асуудал, арсалдаануудай гол зүйл болодогынь гэнтын ушар бэшэ. Жэшээнь, эдэ арсалдаанууд болбол хиналта тухай асуудалда бодото байдалые үндэһэ болгонгүй хандадагай хойшолон гэжэ тоолонобди. Хороолгын хойноһоо ашагтай һайн хиналта табижа болохо гэжэ Советскэ правительство гүнзэгы ехээр найдана. Зүгөөр, али бүхы түхэл янзын хиналта, тэрэшэлэн мүнөө хүрэтэр ондо ондоо гүрэнүүдэй зүгһөө дурадхагдадаг байһан хиналтын органуудай эрхэ ба үүргэнүүд мүнөөнэй ушар байдалда этигэлгүй байна.

Хиналта тушаа шэнэ дурадхал оруулха зуураа, Советскэ правительство гүрэнүүдэй хоорондо мүнөө үедэ тохёолдоод байһан харилсаануудые хараадаа абана. Дээрэ хэлэгдэһэн ёһоор, эдэ харилсаанууд бэе бэедээ этигэлсэнгүй, һэжэгтэйгээр хандадаг ябадалаар тодорхойлогдоно. Иимэ харилсаанууд хадаа мүнөө хүрэтэр дурадхагдадаг байһан база дээрэ бодото һайн хиналта бэелүүлхэ арга олгоногүй.

Бэе бэедээ этигэдэггүй, түгшүүрилтэ харилсаатай байһан гүрэнүүд атомна материал, атомна болон водородно буу зэбсэг бүтээдэг өөһэдынгөө заводуудта, предприятинуудта бусад оронуудай хинагшадые үнэхөөр оруулха гэжэ һанахань бэрхэтэй байна. Зарим оронуудай правительствонууд культурна, хүдөө ажахын болон студентнүүдэй делегацинуудай ерэлгэдэшье һаад ушаруулдаг гэжэ баримтанууд харуулна.

Тиимэрхүү хиналта хэгдэжэ боломоор байбалыншье, аша туһагүй байха һэн, юундэб гэхэдэ, бэе бэедээ этигэлсэнгүй байхада тиимэ хиналтые тойрон гарахада болохо байна. Тиимэ байдал тохёолдожо бүрийшье магад, юундэб гэбэл, атомна үйлэдбэрилгын технологинь зарим тэды тусгаар түхсэрэлгэнүүдэй ашаар лэ амгалан зорилгодо хэрэглэгдэхээр хараалатдаһан атомна материалнуудые атомна зэбсэг түргэнөөр, ехэ бэрхэшээлгүйгөөр болгожорхихо арга олгоно. Тиимэ болохолоороо, хинагшадтай байгаад, зүгөөр хиналтагүй байшажа болохо байна.

Энэ ушарта яаха тээшэб?

Хуурай газарай, агаарай-сэрэгэй, далайн-сэрэгэй томо хүсэнүүдые сугларуулан, үргэнөөр дэлгэн жагсаагаатүй һаа, мүнөөнэй дайе хэхын аргагүй юм гэжэ бүгэдэндэ элитэ. Атомна зэбсэг дайнай дүнгые гансаараа шиидхэжэ шадахагүй байһан удхатайгаарнь абажа харабал, энэ зэбсэг бүхы түрэлэй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй эдэбхитэй ябуулгагүй һаа өөрөө тиимэ ашагтай байжа шадахагүй юм. Хэрэгтэй газартань асарха хэрэгсэлнүүдгүй һаа, атомна зэбсэг ашаглагдажа шадагдахагүй юм. Тиимэһээ хиналта тушаа оруулагдаһан советскэ дурадхалнууд ямаршье гүрэнэй эзэрхэг түримхэй һанаашалгануудай сааг дары элирүүлэгдэн, хоримжологдохо тиимэ услови байгуулха ябадалые эшэ үндэһэ болгоно. Хуурай газарай, агаарай-сэрэгэй, далайн-сэрэгэй хүсэнүүдэй нэгэ газарта бөөгнэрэн суглуулагдаха аюулта ябадалые сааг соонь уридшалан болюулжа шадаха тиимэ хиналта тогтоохые бидэ дурадханабди. Энээнэй тулада стратегическэ удхашанартай томо портнуудта, аэродромууд ба зам харилсаануудай бэлшэртэ хиналтын постнуудтай байха шухала. Тиимэ хиналта табихада, нүгөөдэ гүрэндэ эсэргүүгээр нэгэ гүрэнэй гэнтэ добтолхо ябадал сүм зайсуулха байна.

Советскэ дурадхалнууд зэбсэгтэ хүсэнүүдые, юрын түхэлэй буу зэбсэгые хороохын хойноһоо, сэрэгэй эрилтэнүүдтэ зорюулагдадаг һомололгонуудай хойноһоо ашагтай һайн хиналта табихые хараална. Энэ зорилгоор байгуулагдаһан уласхоорондын хиналтын орган буу зэбсэг ба зэбсэгтэ хүсэнүүдые хорооходо хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлхэ тухай шухала мэдээнүүдые гүрэнүүдһээ эрижэ абадаг эрхэтэй байха, гүрэнүүдэй сэрэгэй эрилтэнүүдтэ зорюулагдаха бюджетнэ һомололгонуудта хабаатай материалнуудта һаадгүйгөөр ошожо харадаг эрхэтэй байха ёһотой.

Советскэ правительство эдэ дурадхалнуудые оруулха зуураа, хиналта тушаа манай дурадхаһан хэмжээнүүд түрүүшын үедэ уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулха, бэе бэедээ этигэлсэдэг болохо шухала условинуудые бии болгохо гэжэ тоолоно. Тэдэ условинууд саашадаа бусадшье янзын хиналтада, тэрэнэй тоодо сааг үргэлжын үндэһөөр атомна зэбсэг усадхахын ба хорихын хойноһоо хиналтада орохо арга олгохо байна. Энэ хиналтын бодото тодорхой удхань хэлсээнэй гол түлэбтөө туйлагдаһанай һүүлээр тусгаар заабари дотор тодорхойлогдохо ёһотой.

Хороолгын асуудалнуудаар Советскэ Союзай оруулһан шэнэ дурадхалнууд хадаа хюдалтын шэнэ дайнһаа хүн түрэлтэниие абарха, гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудай түгшүүрилые һуларуулха, яаралтай зэбсэгжэлгэ үргэлжэлүүлэгдэжэ байһантай дашарамдан алба налог түлэдэг хүшэр хүндэ бэрхэшээлһээ арадуудые сүлөөлхэ, сүлөөрһэн баялигуудые арадуудай байдал һайжаруулгада, экономическа талаараа һула гүрэнүүдтэ үргэн ехэ туһаламжа үзүүлгэдэ ашаглаха арга боломжо хангаха зорилго урдаа табина.

IV.

Һаяхан Бандунгда боложо дүүрээшэ Азиин ба Африкын 29 ороной конференци мүнөө үргэн арад зоной дунда дэлгэрһэн һанал бодолые эли тодоор харуулаа. Энэ конференциин хүдэлмэри бүхы дэлхэйн анхаралые хандуулаад, тэрэнэй үрэ дүнгүүдынь эб найрамдалай түлөө, эрхэ сүлөөгэй ба бэеэ даһан байдалай түлөө тэмсэхэ хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэжэ байна. Социальна ондо ондоо байдалтай оронуудай түлөөлэгдэбэшье, конференцидэ хабаадагшад зүбшэн хэлсээшэ бүхы асуудалнуудаараа үгэеэ ойлтолсоһон шиидхэбэри гаргаа. Бүгэдэниитын эб найрамдалда ба харилсаа холбоондо туһалха асуудалаар конференциин баталан абаһан декларацинь амгалан ёһоор зэргэ оршон байха принципые үндэһэ болгонхой байна.

Экономическа, культурна ба политическэ харилсаа холбооной асуудалнуудые зүбшэн хэлсэжэ, Азиин ба Африкын оронуудай конференциин гаргаһан шиидхэбэринүүд уласхоорондын асуудалнуудта зүбөөр хандаһыень гэршэлнэ. Уласхоорондын арсалдаанууд эбэй гуримаар, хэлсээнүүдые хэхэ зэргээр шиидхэгдэхэ ёһотой гэжэ тус конференци мэдүүлээ. Тиимэ замай зүб ба аша үрэтэй байхань лабтай. Тиимэ аргаар һаяшаг Корейдэхи, Индо-Хитадтахи дайнай зогсоогдоһониинь элитэ. Саашадаа иимэ арга хэрэглэбэл, шиидхэгдээгүй ондоо асуудалнуудые гуримшуулжа шадагдаха байна. Австрийска асуудал тэрэнэй гэршэнь болоно. Бэеэ дааһан, демократическа Австрине һэргээн байгуулха тухай гүрэнэй договор майн 15-да Венэдэ баталагдаха ёһотой гэжэ гүрэнүүд үгэеэ ойлгосоод байна.

Европодо аюулгүй байдал хангаха асуудал тушаа дахин тогтохо зуураа, иигэжэ мэдүүлхэ ёһотой байнаб: ниитынгээ байгуулалтаһаа дулдыдангүй европейскэ бүхы гүрэнүүдэй хабаадалгатайгаар хамтын аюулгүй байдал сахиха системэ эмхидхэбэл, энэ районда эб найрамдал хангаха ба эзэрхэг түримхэй ябуулгын дахинаа тохёолдолгые зайсуулха эрхим арга болохо байһые Советскэ правительство үндэһэ болгон баримталжа үргэлжэлһөөр.

Европодо аюулгүй байдал хангалгын асуудал мүнөө илангаяа шухала болонхой. Энэ зорилгодо хамаатай ямаршье асуудалые болохотойгоор шиидхэбэл, арадуудай энхэ, амгалан ажаһууха хэрэгтэ туһалха байна. Парижска хэлсээнүүд эсэслэн баталагдажа, энэ зорилгын бэрхэтэй болгогдоошье һаань, тус асуудал зүблэхэ зүйлһөө гаргагдаагүй.

Советскэ правительство хамтын аюулгүй байдал сахихаар ниитэевропейскэ системэ эмхидхэхэ проект зохёожо, европейскэ гүрэнүүдэй ба Америкын Холбоото Штадуудай үзэмжэдэ дурадхахадань баруун гүрэнүүд дэмжээгүй, тиигээд тус асуудал шиидхэгдээгүй байха юм.

Германска милитаризмые бүхы хойшолонгуудтайгаарнь һэргээн бодхоохо, сэрэгэй замда дахин оруулагдаһан Баруун Германиин хабаадалгатай Барууневропейскэ союз гэдэг сэрэгэй бүлэглэл бии болгохоор хараалһан политикые баруун гүрэнүүд шэлэжэ абаһан байна. Теэд, тэрэ политиканӗ эзэрхэг түримхэй шэнэ ааша гаргаха зам нээжэ үгэнэ, шэнэ дайнай аюулые бүри ехэ болгоно, эб найрамдалта гүрэнүүдэй национальна амгалан байдалда аюул тохёолдуулна.

Европын эб найрамдалта гүрэнүүд мүнөөнэй шэнэ эрхэбайдалда өөһэдынгөө аюулгүй байдал хангахын тула һаналаа табиха ёһотой гэжэ Советскэ правительство тоолоно. Московско зүблөөндэ хабаадагша найман гүрэнэй хараалһан ба саашадаа зүбшэн тодорхойлһон хэмжээ-ябуулгые үндэһэ болгожо, тиимэ хэрэг хангагдаха ёһотой. Европейскэ бүхы гүрэнүүдэй, тэрэшэлэн США-гэй хабаадалгатайгаар Европын аюулгүй байдал хангаха арга боломжын бии болгогдохые Советскэ Союзай правительство хүсэнэ.

Московско зүблөөн манай демократическа лагериин хүсэнэй саашадаа эмхидэн жагсалгада туһалһан эб найрамдал хүсэдэг бүхы ханинарай зүгһөө һайшаагдаһан байха юм. Тус зүблөөндэ хабаадаһан оронуудай арадууд тэрэнэй хүдэлмэриие бүрин һайшаагаа. Энэ зүблөөн манай оронуудай хоорондо тогтоһон нягта ба үнэн сэдьхэлэй хани барисаае дахинаа гэршэлэн харуулаад, эдэнэй хоорондын харилсаа холбоое бүри үргэдхэһэн байна. Тиимэ харилсаа холбоон мүнөө хамтын обороно эмхидхэхэ асуудалнуудай талааршье үргэдэжэ байнхай.

Өөһэдтөө аюулгүй байдал хангахын тула, энэ зүблөөндэ хабаадаһан гүрэнүүдэй хамтын хүсэлэлгэ гаргаха зорилго мүнөөнэй оршон байдалда тон шухала болоо гэжэ Советскэ Союзай, Польшын, Чехословакиин, Германска Демократическа Республикын, Венгриин, Румыниин, Болгариин, Албаниин правительствонууд Московско зүблөөн дээрэ нэгэн һаналтайгаар баталан абаһан Декларации соогоо мэдүүлһэн юм. Баруун гүрэнүүдэй сэрэгэй блогой эзэрхэг түримхэй хүсэнүүдтэ эсэргүү нэглүүлжэ, өөһэдынгөө аюулгүй байдал хангаха зорилгоор эб найрамдалта гүрэнүүдэй нэгэдэмэл хүсэ эмхидхэн гулидхахын тула яаралтай хэмжээ абаха шухала гэжэ эдэ правительствонууд тиихэдэ мэдүүлһэн байгаа.

Московско зүблөөндэ хабаадагшадай хоорондо тусхай хөөрэлдөөнүүд хэгдэжэ, Московско зүблөөндэ хабаадаһан найман гүрэнэй хани барисаатай, харилсаа холбоотой байха ба харилсан туһалалсаха тухай договор баталха шухала болоһон тушаа, тиимэ договорой принципүүд тушаа нэгэн һаналтай байһаниинь элирээ.

Түүхэдэ үзэгдөөгүй, шэнэ ёһоной харилсаанууд—ниитэ зорилгонуудые ба интересүүдые, тэгшэ эрхэтэй байха, гүрэнэй суверенитедые хүндэлхэ ба дотоодын хэрэгүүдтэ хамаархагүй принципүүдые үндэһэ болгодог харилсаанууд манай оронуудай хоорондо бүрилдэнхэй. Манай гүрэнүүд бэе бэедээ туһалха ба ниитэ дэбжэлтэ туйлаха гэжэ үнэн зүрхэнһөө оролдодог байна. Манай оронуудай хоорондын харилсаанууд дотор социалистическэ интернационализмын арюун һайхан принципүүд, сүлөөтэ, тэгшэ эрхэтэ арадуудай ахадуу ёһоной хани барисаанай агууехэ суртал нэбтэрэн бэелэнхэй.

Манай гүрэнүүд бултадаа шахуу хани барисаатай байха, харилсан туһалалсаха тухай хоёр талын договорой холбоотой юм. Эдэ договорнууд Европодо амгалан тайбан ба аюулгүй байдал хангаха хэрэгтэ шухала үүргэ дүүргэдэг байгаа, дүүргэнэшье.

Гэхэ зуура, энэмнай шэнэ оршон байдалда дутамаг болоо. Баруун гүрэнүүдэй эзэрхэг түримхэй хэмжээ-ябуулгануудһаа шалтагаалан манай гүрэнүүдэй амгалан байдалда ехэ аюулай тохёолдожо байһан дээрэһээнь, эб найрамдалта оронуудайнгаа оборонно хүсэ шадалые улам бэхижүүлхын тула хамтын хүсэлэлгэ гаргаха, шэнэ хэмжээнүүдые абаха шухала болоо гэжэ бидэнэр барандаа зүбшөөрөөбди. Бидэнэй баталхаяа байгаа хани барисаан, харилсаа холбоон ба харилсан туһалалсалга тухай договор эдэ үгэ зорилгонуудта туһалха ёһотой.

Договор баталагшадай хэн нэгэндэ зэбсэгтэ добтолгын хэгдээд байгаа һаань, хамтын хүсөөр хамгаалха уялганууд тус договор дотор тодорхойлогдоһон байха ёһотой. Хэрбээ тиимэ добтолгын хэгдээ һаань, Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин Уставай 51-дэхи статьятай зохилдуулан гансаараа гү, али хамтаараа хамгаалха эрхые үндэһэ болгожо, энэ договорто хабаадагша гүрэн бүхэн добтологдоһон гүрэндэ гү, али гүрэнүүдтэ тэрэ дары гансаараашье, мүн договорто хабаадаһан бусад гүрэнүүдтэй зүбшэлжэ, шухала бүхы зүйлнүүдые, тэрэ тоодо зэбсэгэй хүсыешье хэрэглэн, туһаламжа үзүүлхэ ёһотой.

Тиимэ болоо һаань — договорто хабаадаһан гүрэнүүд уласхоорондын амгалан ба аюулгүй байдал һэргээхэ, сахиха зорилгоор бэелүүлэгдэхэ ёһотой хамтын хэмжээнүүдые дары зүбшэн хэлсэхэ ёһотой байна.

Московско зүблөөн дээрэ баталан абаһан Декларацитай зохилдуулжа, зэбсэгтэ хүсэнүүдэйнгээ нэгэдхэмэл командовани байгуулха тухайда тэрэ договор соо хараалагдаха ёһотой болоно. Договор баталагшадай хоорондо зүбшэлэгдэжэ, тиимэ зэбсэгтэ хүсэнүүд нэгэдхэмэл командованиин мэдэлдэ үгтэхэ байна. Договор баталагшад оборонно хүсэ шадалаа улам бэхижүүлхын тулада, өөһэдынгөө хилэнүүдэй ба территоринуудай ойроо хүртэшэгүй байлгые хангахын, хэгдэжэ магад эзэрхэг түримхэй добтолгоһоо бэеэ хамгаалхын тулада шухала ондоошье хэмжээнүүдые абахал байха.

Бултандань хамаатай уласхоорондын бүхы шухала асуудалнуудые договор баталагшад зүбшэлхэ зэргэтэй гэжэ договорой проект соо хэлэгдэнэ.

Договор баталагша оронуудай хоорондын хани харилсаан хадаа хамтын обороно эмхидхэхэ асуудалнуудһаа гадна, экономическа болон культурна холбоо барисаагаа улам хүгжөөхэ, бэхижүүлхэ асуудалнуудта хабаадаха байһаниинь элитэ.

Империалистическэ гүрэнүүдэй эмхидхэһэн блогууд мэдээрхэн зонхилхо ба мэдэлдээ баагаар бариха принципые үндэһэ болгодог. Тиимэ блогуудые эмхидхэһэн империалистическэ томо гүрэнүүдэй ашаг туһада алба хэдэг блогуудай гол удхань иимэ байна. Эдэ гүрэнүүдэй засаг баригшад хүнүүдые гартаа оруулхын, шэнэ плацдармануудые ба сэрэгэй базануудые тогтоохын тула, эзэрхэг түримхэй сэрэгэй бүлэглэлнүүдтээ бага оронуудые татан оруулна. Гэхэ зуура, тэдэ бүлэгүүд тиимэ союзуудта хамжаһан өөһэдынгөө ханинарые политическэ ба экономическа талаарнь мэдэлдээ оруулхын тула эзэрхэг түримхэй блогуудые хэрэглэдэг байна. Хойто-атлантическа союзай байгуулагдаһан сагһаа хойшо тэрээндэ хабаадагша оронуудай экономическа ба политическэ бэеэ даанги байдалда ехэ хохидолой ушаруулагдаһаниинь бүгэдэндэ мэдээжэ. Энэ эзэрхэг түримхэй блок дотор гол үүргэ дүүргэдэг Америкын Холбоото Штадууд тэрээндэ хабаадаһан бусад оронуудые бүри ехээр мэдэлдээ оруулжа байнхай.

Бидэнэй хаража үзэхын тулада дурадхагдаһан договорой проект тон ондоо принципүүдые үндэһэ болгоно. Нэгэ гүрэнэйнь нүгөөдэеэ зонхилдог, нэгэ арадынь нүгөөдэ арадаа зонхилдог принцип манай гүрэнүүдтэ, арадуудта, манай ниитын байгуулалтада харша байна. Баталха договороймнай проект гүрэнэй суверенитедые хүндэлхэ ба дотоодын хэрэгүүдтэ хамаархахагүй гэһэн принципүүдые хүтэлбэри болгоно, тэдэ принципүүд эндэ суглараһан бүхы гүрэнүүдэй гадаадын политикын үндэһэ һууринь болоно.

Империалистическэ гүрэнүүдэй баталһан эзэрхэг түримхэй договорнууд ондоо гүрэнүүдэй һаадгүй нэгэдэхэ арга боломжые хаһанхай байдагынь элитэ. Ондоошье байха аргагүй,—эзэрхэг түримхэй договорнуудынь бусад гүрэнүүдтэ эсэргүүгээр хэрэглэхын тулада баталагдадаг байна бшуу. Хойто-атлантическа пакт тиимэ договорой гэршэ жэшээ болохо байна.

Хойто-атлантическа договорто Советскэ Союзай хабаадалсаха тухай асуудалые хамаатай оронуудтай хамта зүбшэн хэлсэел гэжэ 1954 оной мартда Советскэ правительствын дурадхахадань США-гэй, Англиин ба Францийн правительствонуудай арсаһые һанана бэзэт. Тиин Хойто-атлантическа союз хадаа Советскэ Союзда эсэргүү шэглүүлэгдэһэн, эзэрхэг түримхэй блок мүн байһые тэдэ правительствонууд дэлхэйн зоной үмэнэ элирхэйлэн харуулаа һэн.

Манай найман гүрэнэй хоорондо баталха гэжэ дурадхагдаһан хани барисаан, харилсаа холбоон ба харилсан туһалалсалга тухай договорой проект бусадай орохо аргые хаһахагүй байна. Өөһэдынгөө ниитын ба гүрэнэй байгуулалтаһаа дулдыдангүй, бусад бүхы гүрэнүүд энэ договорто хабаадажа шадаха юм. Найман гүрэнэй баталха договорой онсо илгаань тэрэнэй бэеэ хамгаалха гэһэн шэнжэтэй байһые, тэрэшэлэн энэ договорой үндэһөөр эмхидхэн байгуулагдаха организациин өөрыгөө хамгаалха шэнжэтэй байһые гэршэлэн харуулна.

Даб дээрэ зүбшэн хэлсэжэ байха үедөө бидэнэр иимэ тобшолол хэһэн байнабди гэбэл: хани барисаан, харилсаа холбоон ба харилсан туһалалсалга тухай договор баталха гээшэ хамтын аюулгүй байдал хангаха ниитэевропейскэ системэ тогтоохо зорилготой оролдолго гаргахаяа болихо гэһэн удхатай бэшэ байна. Энэ ушар договорой проект соо иигэжэ найруулагданхай: договор баталагшад хамтын аюулгүй байдал хангаха ниитэевропейскэ системэ байгуулхын тулада, хамтын аюулгүй байдал хангаха ниитэевропейскэ договор баталхын тулада хододоо оролдохо байна. Хамтын аюулгүй байдал хангаха ниитэевропейскэ системын бии болгогдоо һаань—ниитэевропейскэ договорой хүсэндөө ороһон сагһаа хойшо найман гүрэнэй договорой болюулагдаха байһые манай проект хараадаа абана.

Манай зүблөөндэ дурадхагдаһан договорой проект Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин Уставай үгэ зорилгонуудта ба принципүүдтэ бүрин таараха байна. Эмхидхэн байгуулха организацимнай ООН-эй Уставые нариинаар сахижа, уласхоорондын эб найрамдал ба аюулгүй байдал хангаха үрэтэй арга болохынь тулада Советскэ Союз, мүн зүблөөндэ хабаадагшад бултадаа оролдолго гаргаха байха гэжэ найданаб.

Уласхоорондын амгалан тайбан ба аюулгүй байдал хангаха зорилготой уласхоорондын бүхы ябуулгануудта үнэн зүрхэнэй хани харилсаа ханган хабаадахаар бэлэн байһан тухайдаа, эдэ зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа зорюулха байһан тухайдаа договор баталагша таланууд мэдүүлнэ гэжэ тус проект соо заагдана.

Эндэ түлөөлэгдэһэн гүрэнүүд буу зэбсэгүүдые бүхы дээрэнь эрид ехээр хорооходо ба атомна зэбсэг хоримжолхо хараа бодол сэхэ шууд баримталдаг байгаа, баримталжа байна. Бултанаймнай энэ эрмэлзэлгэ договорой проект соо иигэжэ найруулагданхай гэбэл: энэ талаар харилсаа холбоотой байхые хүсэһэн бусад гүрэнүүдтэй зүбшэн хэлсэжэ, буу зэбсэгүүдые бүгэдэниитээрээ хорооходо, атомна, водородно ба хүниие олоор хюдаха бусад түрэлэй зэбсэгүүдые хоримжолхо үрэ ехэтэй хэмжээ абалгые тус договор баталагшад туйлаха ёһотой.

* *

Нүхэдүүд! Бидэнэрэй гараа һугсараад, юушье хэнгүй һуугаа һаамнай,—империалистическэ лагерьта таатай байха, тиигээд тэдэнэр «хүсэ баримталха» политикаяа бэелүүлхэ, зэбсэгжэхэ ба өөһэдынгөө дура хүсэлые бүгэдэндэ баадхаха һэн. Теэд, «хүсэ баримталха» гэдэг политикыень абаад үзэбэл, —юумэн һайтай муутай юм, хайшаашье боложо магадгүй гэһэн удхатай байна бшуу. Нэгэ талынхидай хүсөө арьбадхан зэһэжэ байхада, нүгөөдэ талань—баһал тиимэ юумэ хэхэ баатай болохо байна.

Политическэ үгөөр тодорхойлон хэлэбэл, яаралтайгаар зэбсэглэхэ ябадал эрхилэгдэжэ, шэнэ дайнай үүдхэгдэхэ ехэ аюул тохёолдуулагдана.

Бидэнэр «хүсэ баримталха» политикын тала баригшад бэшэбди. Бидэнэр дай хэхэ гэжэ оролдодоггүй, яаралтайгаар зэбсэглэхые хүсэдэггүй, харин зэбсэгүүдые хуряаха эрид хэмжээ абахые шухалада тоолодог байнабди. Мүнөө сэрэгэй хэрэглэлдэ зорюулан гаргашалжа байһан зөөреэ амгалан байдалай аша туһада, арадуудайнгаа ажана баян байдалые бүри ехээр арьбадхаха хэрэгтэ зорюулаа һаа дуратай байгаабди. Гэхэ зуура, манда эсэргүү шэглүүлэн сэрэгэй блогуудые байгуулжа, манай оронуудые сэрэгэй базануудаар хүреэлжэ ба атомна дай үүдхэхээр занажа байхадань, бидэнэр юушье хэнгүй һууха ёһогүйбди. Иимэ байхадань, харюу үгэхэ хэмжээнүүдые абаха уялгатайбди. Тиимэ хэмжээнүүдэймнай нэгэниинь—манай зүблөөн, бидэнэй гаргаха шиидхэбэринүүд болоно.

Московско Декларациһаа, энэ зүблөөндэ хабаадагшадай хоорондо даб дээрэ хэгдэһэн консультацинуудһаа харахада,—германска милитаризмые һэргээхэ гэһэн, сэрэгэй шэнэ блогуудые империалистическэ гүрэнүүдэй эмхидхэн байгуулжа байһан ябадалда харюу болгожо, өөһэдынгөө хүсые элсүүлэн жагсааха, хани барисаан ба харилсаа холбоогоо бүри ехээр бэхижүүлхэ гэжэ эндэ суглараһан гүрэнүүд шиидэнхэй байна.

Найман гүрэнэй хоорондоо хани барисаатай, харилсаа холбоотой байха ба харилсан туһалалсаха тухай договор баталагдахадаа, бэлэдхэгдэжэ байһан эзэрхэг түримхэй добтолгодо харюу сохилто хэхэ зорилготой, Европодо эб найрамдал ба аюулгүй байдал хангаха зорилготой эб найрамдалта гүрэнүүдэй нэгэдхэмэл ябуулгын бата үндэһэ һуури табигдаха байна.

Энэ зүблөөнэй шиидхэбэринүүд эб найрамдалай, демократиин ба социализмын лагериин бүхы гүрэнүүдэй аюулгүй байдал хангаха найдабаритай үндэһэ һуури болохонь лабтай гэжэ Советскэ Союзай правительство батаар найдана. Гэхэтэй хамта, манай зүблөөн Европодо, мүн бүхы дэлхэй дээрэ амгалан тайбан ба аюулгүй байдал бэхижүүлхэ зорилго шиидхэхэ шухала алхам болохонь лабтай.

Европодо эб найрамдалые ба аюулгүй байдалые хангаха талаар европейскэ гүрэнүүдэй Варшавска зүблөөн

ВАРШАВА, майн 11. (ТАСС-эй тусхай корр.). Зүблөөнэй үглөөнэй заседани дээрэ СССР-эй делегациие толгойлогшо Н. А. Булганинай мэдүүлгэ хэһэнэй һүүлээр Чехословацка делегациие толгойлогшо В. Широкий үгэ хэлээ.

Уласхоорондын байдалые Советскэ Союзай Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ Н. А. Булганин дэлгэрэнгыгээр шэнжэлбэ. Тэрэниие Чехословацка делегаци хүсэдөөр зүбшөөхэ зуураа, буу зэбсэг хороохо, атомна зэбсэг хорихо ба шэнэ дайнай аюулые зайсуулха асуудалнуудаар Советскэ правительствын оруулһан дурадхалнуудые һайшааба. Советскэ Союзай правительствын энэ шэнэ үүсхэл уласхоорондын бүхы байдалые нилээд ехээр һайжаруулха, уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулха, дэлхэйн бүхы оронуудай интересүүдтэ хамаатай шухала асуудалнуудые шиидхэхэ зам бүхы арадуудта заажа үгэнэ. Советскэ Союзай амгалан ёһоной хүсэлэл оролдолгые дэмжэхын, советскэ дурадхалнуудые баталан абажа бэелүүлхын тулада Чехословацка правительство бүхы хүсэ шадалаа зорюулха байна гэжэ Вильям Широкий мэдүүлээ.

Баруун Германида милитаризмые һэргээхэ ба дахяад зэбсэглэгдэһэн Баруун Германиие эзэрхэг түримхэй бүлэглэлнүүдтэ оруулха ябадал хараалһан парижска хэлсээнүүдые эсэслэн баталалга эб найрамдалые аршалан хамгаалгада эсэргүүтээр ба Европодо шэнэ дай бэлэдхэлгэдэ шэглүүлэгдэһэн ябуулга болохо байна гэжэ Московско зүблөөндэ хабаадагшад нэгэн һаналаар тобшолол хээ һэн, иимэ ушарай тохёолдобол өөһэдынгөө аюулгүй байдалые хангаха ба Европодо эб найрамдалые аршалан хамгаалха интересүүдые харан, шухала хэмжээнүүдые абахаар бэлэн байһан тухайгаа Московско зүблөөндэ хабаадаһан гүрэнүүд мэдүүлһэн байгаа гэжэ һануулаад, Вильям Широкий иигэжэ хэлээ:

Баруун Германида милитаризмые һэргээлгэһээ ба Баруун Германиие баруунай эзэрхэг түримхэй бүлэглэлдэ оруулгаһаа уламжалан, түгшүүрилые ниитэ дээрэнь хурсадуулхаар, арадуудай аюулгүй байдалда ба эрхэ сүлөөдэ гай түбэг тохёолдуулхаар эрхэ нүхэсэл Европодо бии болоо.

Үнгэрэгшэ жэлэй октябрьда парижска хэлсээнүүд баталагдаа һэн. Тэрээнһээ хойшо үнгэрһэн богонихон үе соо манай арадууд хадаа тус хэлсээнүүд эб найрамдалда, ороноймнай, мүн эб найрамдалда дуратай бусад оронуудай аюулгүй ба бэеэ даанхай байдалда эсэргүүгээр шэглүүлэгдэнхэй гэжэ һайнаар мэдэжэ абаа.

Чехословацка Республикын правительство хадаа уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулха политикые, уласхоорондын асуудалнуудые хэлсээ хэжэ шиидхэхэ политикые хэлбэришэгүйгөөр ябуулан үргэлжэлүүлхэ зуураа, парижска хэлсээнүүдэй эсэслэн баталагдаһан дээрэһээ Московско зүблөөнэй хараалһан хэмжээнүүдые, манай арадуудай интересүүдые хамгаалхын тулада, өөһэдынгөө аюулгүй байдалые хангахын тулада, Европодо ба бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалые аршалан сахихын тулада бүхы шухала хэрэгтэй хэмжээнүүдые абаха гээшэ тон зүб байхаһаа гадна, зайлашагүй шухала болоод байна гэжэ тоолоно.

Манай хамтын харюу сэхэ ба тодорхой байна. Бидэнэр 1954 оной декабриин 2-то Москвада Деклараци баталан абаһан байгаабди. Тэрээн соо парижска хэлсээнүүд тушаа манай нэгэн һаналта хараа бодол элишэлэн мэдүүлэгдэһэн байгаа. Мүнөө парижска хэлсээнүүдэй эсэслэн баталагдаһан тухай грамотануудай хадагаламжада үгтэһөөр оройдоол хэдэхэн хоногой үнгэрөөд байхада, бидэнэр шухала хэмжээнүүдые абахаа байнабди гэжэ Широкий саашань хэлээ.

Хани барисаан, суг ажаллалга ба харилсан туһалалсалта тухай договор баталалга ба манай найман гүрэнэй нэгэдэмэл командовани эмхидхэлгэ тухай зүбшэл хэхын тулада бидэнэр суглараад байнабди.

Зүблөөн дээрэ мүнөө хэлсэгдэжэ байһан хани барисаан, суг ажаллалга ба харилсан туһалалсалга тухай договор чехословацка арадай аша туһада бүрин тааража байна гэжэ чехословацка делегациие толгойлогшо тэмдэглээ.

Манай договор хадаа европейскэ эб найрамдалда дуратай оронуудай бүри нягтаар жагсанги байһыень шэнээр харуулжа үгэнэ гэжэ тэрэ хэлээ. Манай хүсэлэл оролдолгые 600 миллион хүн зоитой азиатска гүрэнэй—Хитадай Арадай Республикын дэмжэдэг байһан дээрэһээ договорой удхашанар бүришье ехэ болоно. Хитадай түлөөлэгшэ манай хэлсээнүүдтэ ажаглагшаар мүнөө хабаадалсажа байна. Манай договор оронуудаймнай аюулгүй байдалай бата бэхи үндэһэ һуури, эзэрхэг түримхэй ябуулгануудта эсэргүү сэхэ найдабаринь, амгалан байгуулалтадаа ба эб найрамдалай түлөө тэмсэлдээ тэдэнэй харилсан ажаллалгын үндэһэ һуури болохоһоо гадна, эб найрамдалые ба европейскэ бүхы оронуудай аюулгүй байдалые хангаха эрмэлзэлгын бата бэхи ба найдамтай үндэһэ һуури, бүхы Европодо аюулгүй байдалые хамтаараа сахиха тухай, арсалдаата асуудалнуудые эбэй ёһоор шиидхэхэ, хүн зониие олоор хюдаха зэбсэгүүдые хорихо, буу зэбсэг ниитэ дээрэнь хуряаха, бүхы гүрэнүүдэй хоорондо амгалан ба хани ёһоной харилсаануудые байгуулха саашанхи эрмэлзэлгэнүүдэй үндэһэ һуури болоно.

Манай договор хадаа Европейскэ найман гүрэнэй нягтаар харилсан ажаллалгын бата бэхи үндэһэ һуури болоно. Эб найрамдалай дайсадай хэдэг сэрэгэй бэлэдхэл хамагай түрүүндэ эдэ оронуудта эсэргүүгээр шэглүүлэгдэнхэй. Юуб гэхэдэ, Советскэ Союз түрүүтэйгээр эдэ оронууд хадаа Европодо эб найрамдалай ба арадуудай хоорондын хани барисаанай түлөө найдамтайгаар тэмсэгшэд байһанаа дайнай хойто тээхи үедэ харуулһан байна.

Баруунай бүлэглэлнүүдэй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгэй бэлэдхэл ехээр хэжэ байһантай дашарамдуулан манай өөрыгөө хамгаалха ябадалые таарулан зохилдуулжа эмхидхэхэ гээшэ тон ехэ удхашанартай. Манай найман ороной нэгэдэмэл командовани эмхидхэлгэ Чехословацка правительствын хараа бодолой ёһоор тон зүб хэмжээ-ябуулга болоно. Манай оронуудай али нэгэндэ эсэргүү зэбсэгтэ добтолгын хэгдээд байгаа һаа, хамтаараа абаһан уялгынгаа ёһоор бидэнэр бэе бэедээ али бүхы туһаламжа дары үзүүлхэ байнабди. Энэ хадаа ямаршье агрессорэй урдаһаа манай хамтын асари ехэ хүсэнэй эсэргүүгээр табигдаха байһанай бата бэхи найдабари болоно.

Нэгэдэмэл командовани байгуулга хадаа манай оронуудай зэбсэгтэ хүсэнүүдые саашадаа байгуулха ябадалда Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай дүй дүршэлэй үрэ ехэтэйгээр хэрэглэгдэхэ байһанай найдабари боложо үгэнэ. Нэгэдэмэл командовани байгуулга хадаа хэрбээ добтолгын хэгдээд байгаа һаань, мүнөө үеын техникээр зэбсэглэгдэһэн дайсаниие илажа шадахаар манай зэбсэгтэ частьнуудые һургаха ябадал хангаха байна. Агресси хэхэ ямаршье һэдэлгэнүүдые эхилхэ үедэнь таһалдуулха бүхы шухала юумэ манай арадуудай мэдэлдэ бии байһые булта мэдэг лэ.

Хани барисаан, суг ажаллалга ба харилсан туһалалсалга тухай договор хадаа Чехословацка Республикын союзническа харилсаануудые бүри үргэдхэбэ гэжэ зааха зуураа, Вильям Широкий иигэжэ хэлээ:

Тиимэһээ манай шэнэ союзник— Германска Демократическа Республикые Чехословацка правительствын ба чехословацка бүхы арадай зүгһөө амаршалхые зүбшөөгыт. Германска Демократическа Республикатай манай орон хэдэн жэлэй туршада хани ёһоной нягта харилсаатай байһан юм, тэрэнь таһалгаряагүй бэхижэжэ ба үргэдэжэ байна. Манай ахадүүтэй эдэ харилсаанууд мүнөө договороор батадхагдахань.

Хани барисаан, суг ажаллалга ба харилсан туһалалсалга тухай договор хадаа Европодохи, бүхы дэлхэй дээрэхи саашанхи хүгжэлтэдэ түүхэтэ удхашанартай юм гэжэ Широкий саашань хэлээ.

Договор хадаа эб найрамдалай хэрэгэй илалтын түлөө, аюулгүй байдалые хамтаараа сахиха ниитэ-европейскэ системэ байгуулхын түлөө, уласхоорондын асуудалнуудые эбэй ёһоор шиидхэхын түлөө ниитынгээ системэнүүдэй ондо ондоо байлгаһаа хамаархангүйгөөр оронуудай амгаланаар ажабайхын ба хоорондоо харилсан ажаллахын түлөө манай хамтын тэмсэлэй найдамтай үндэһэ һуури болоно. Европын бэе бэедээ харша бүлэглэл болон хубааралгые бидэ буруушаадат ба саашадаашье буруушааха байнабди. Аюулгүй байдалые хамтаараа сахилга европейскэ бүхы арадуудта тон зүб ба шэлэн абамаар лэ гансахан зам гэжэ бидэнэр батаар этигэнэбди, мүнөө хүрэтэр болоһон событинууд энээниие гэршэлжэ үгэнэ. Тиимэһээ ниитын ба гүрэнэй байгуулалтаһаа хамаархангүйгөөр европейскэ бүхы гүрэнүүдэй хамаадалгатайгаар аюулгүй байдалые хамтаараа сахиха системэ байгуулхые эрмэлзэжэ байһанаа манай оронууд дахин элишэлнэ. Манай договорой зорилго ба удхань хадаа нүгөөдэ бүлэг гүрэнүүдтэ эсэргүүгээр шэглүүлэгдэһэн гүрэнүүдэй илгаранги бүлэг байгуулха тэһэн ябадал бэшэ юм. Эб найрамдалые ба арадуудай аюулгүй байдалые хангалгада шэглүүлэгдэһэн манай хүсэл оролдолгодо нэгэдэлсэхые хүсэһэн бүхы гүрэнүүд манай договорто оролсожо шадаха байна. Энэ договорто үндэһэлэн манай оронууд европейскэ бүхы оронуудай амгалан эрмэлзэлгэнүүдые нэгэдүүлхые саашадаа эсэшэ сусашагүйгөөр оролдохо байна. Манай договорой зорилго ба удхань юуб гэхэдэ, аюулгүй байдалые хамтаараа сахиха ниитэевропейскэ системэ байгуулжа, Европодо эб найрамдалые найдамтайгаар хангаха ябадал болоно. Европейскэ асуудалнуудые шиидхэжэ болохо, ямараар шиидхэжэ болохо байһанда Австри тухай асуудал жэшээ боложо үгэнэ. Бэе бэедээ эсэргүү бүлэглэлнүүдые байгуулан, «хүсэ баримталха» политикада үндэһэлэн асуудалнуудые шиидхэхэ аргагүй байһаниинь эгээл эндэ элеэр харагдана. «Хүсэ баримталха» политика ябуулан, имагтал гансахан үрэ дүн туйлажа болохо гэбэл, түгшүүрилые хурсадуулжа, дайнай шэнэ аюулые шангадхажа болохо, харин уласхоорондын ямар нэгэн асуудалые хэзээдэшье шиидхэхэ аргагүй байна. Советскэ ба австрийска правительственна делегацинуудай хоорондо Москвада туйлагдаһан хэлсээнүүд хоёр талын үнэн сэдьхэлһээ оролдоод байбал, хэлсээнүүдые хэжэ арсалдаата асуудалнуудые амжалтатайгаар шиидхэжэ болохо байһанай жэшээ болоно гэжэ бүхы дэлхэй дээрэ тоологдоһон байна.

Австрийска асуудалые шиидхэлгэтэй дашарамдуулан, германска асуудалые шиидхэхэдээ, эзэрхэг түримхэй бүлэглэлнүүдэй ба хүсэ баримталха политика бэелүүлэгшэдэй интересүүдые бэшэ, харин немецкэ арадай шухала интересүүдые, Европодохи эб найрамдалай интересүүдые хараха хэрэгтэй гэһэн тон зүб һанал бодол Баруун Германида гарадаг болоо. Хэрбээ, германска милитаризмые һэргээхэ аргагүй болоод байгаа һаань, иимэ эрхэ байдалда германска национальна нэгэдэл һэргээжэ, Гемaнидахи таараагүй байдалые зайсуулха арга боломжын мүнөө бии байһаниинь сохомтой.

Хани барисаан, суг ажаллалга ба харилсан туһалалсалга тухай договор хадаа Европодо эзэрхэг түримхэй ябадал гаргалгада эсэргүүсэхэ хүсэтэ зэбсэг болохоһоо гадна, уласхоорондын асуудалнуудые арадуудай интересүүдтэ зохилдуулан эбэй ёһоор, үгээ ойлголсон шиидхэхэ үрэ ехэтэй зэбсэг болоно. Манай договор хадаа бүхы талаараа арадуудай хоорондохи амгалан ёһоной харилсаануудай бүгэдэндэ мэдэрэгдэһэн гол принципүүдтэ үндэһэлнэ.

Договор хадаа ООН-эй Уставай зорилгонууд ба принципүүдтэ хүсэдөөр зохилдуулагдана. Өөһэдынгөө уласхоорондын харилсаануудые байгуулхадаа хүсөөрөө заналта хэхэ гү, али тэрэниие хэрэглэхэһээ бэеэ бариха, уласхоорондын эб найрамдалда ба аюулгүй байдалда гай түбэгэй тохёолдохогүйн тулада уласхоорондын арсалдаануудые эбэй ёһоор шиидхэхэ уялгануудые манай оронууд абаһан байна. Манай оронууд хадаа уласхоорондын бүхы хэрэгүүдтэ хабаадалсахадаа үнэхөөрөөл харилсан ажаллалга бэелүүлхээр хододоо бэлэн байха ба уласхоорондын эб найрамдалые, аюулгүй байдалые хангахын тулада бүхы хүсэ шадалаа хүсэдөөр зорюулха байна. Манай арадууд хадаа энэ хэрэгээр харилсан ажаллалгые хүсэһэн бусад гүрэнүүдтэй зүбшэл хэжэ, буу зэбсэг ниитэ дээрэнь хуряаха, атомна ба водородно зэбсэг, хүн зониие олоор хюдаха бусад зэбсэгүүдые хорихо үрэ ехэтэй хэмжээнүүдые абахые эрмэлзэхэ байна. Иимэ юумэ хэхыемнай манай договор бидэниие уялгана, иимэ юумэ хэхыемнай манай арадай дура зориг бидэниие уялгана.

Үгынгөө түгэсхэлдэ, В. Широкий иигэжэ хэлээ: хани барисаан суг ажаллалга ба харилсан туһалалсалга тухай договор найман гүрэнэй хоорондо баталалгые һайшаажа, тэрэнэй дүримүүдые ба тэрээнһээ уламжалан гараха бүхы уялгануудые бэедээ даажа абаха, энэ договорые хододоо шууд сэхээр сахиха байһан тухайгаа Чехословацка бүхы арадай зүгһөө Чехословацка правительство мэдүүлнэ.

Удаань Польско Арадай Республикын делегациие толгойлогшо Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ Ю. Циранкевич мэдүүлгэ хээ. Московско зүблөөндэ хабаадаһан гүрэнүүд хадаа парижска хэлсээнүүдые эсэслэн баталалгаһаа уламжалан эб найрамдалай ба Европын аюулгүй байдалай хэрэгтэ ямар ехэ гай түбэг тохёолдохо байһыень хүсэдөөр мэдэрээд, эли тодо Деклараци баталан абаһан байна. Зэбсэгтэ хүсэнүүдые ба тэрэнэй командованиие эмхидхэхэ талаар хамтаараа хэмжээнүүдые абаха, тэрэшэлэн энэ шэнэ оршон байдалда өөһэдыгөө хамгаалалгые бэхижүүлхэ бусад хэмжээнүүдые абаха шухала байһан тухай тус Деклараци соо тэмдэглэгдэһэн байгаа гэжэ тэрэ һануулаа.

Мүнөө Варшавска зүблөөндэ түлөөлэгдэһэн правительствонуудай, эб найрамдалые, бэеэ даанхай байдалые ба хилэнүүдэйнгээ ойроо хүрэтэшэгүй байлгые хамгаалхын түлөө арадуудайнгаа үмэнэ харюусалгатай байһан правительствонуудай нангин уялга юуб гэхэдэ, Московско зүблөөн дээрэ бидэнэй хараалһан тэдэ хэмжээнүүдые абажа бэелүүлхэ ябадал болоно гэжэ Циранкевич мэдүүлээ.

Советскэ Союзай илалта түгэлдэр хүсэнүүдэй, эб найрамдалда дуратай, эрхэ сүлөөдэ дуратай арадуудай үмэнэ германска милитаризмын капитуляциһанһаа хойшонхи арбан жэл соохи хүгжэлтын дүнгүүд тухай тогтохо зуураа, Польско делегациие толгойлогшо иигэжэ заагаа. Үнгэрһэн 10 жэлэй турша соо Польшо хадаа гадаадынгаа политикые бэелүүлхэдээ, ниитын ба политическэ байгуулалтаһаань хамаархангүйгөөр Европын бүхы оронуудтай харилсан ажаллахые таһалгаряагүйгөөр оролдодог байгаа. Гэхэ зуура, Европодо эб найрамдалай түлөө тэмсэл хэхэдээ баруун оронуудай түлөөлэгшэдэй зүгһөө, хамагай түрүүндэ Холбоото Штадуудай зонхилхы нюурнуудай зүгһөө гарадаг харша хажар ябадалнуудтай ушардаг байгаабди. Эдэ нюурнууд польско арадай шухала интересүүдтэ хододоол харшаар хандадаг байгаа.

Баруун оронуудай политика гансахан Польшодо бэшэ, харин Европын бүхы арадуудта харша байһан юм гэжэ онсо тэмдэглэхэ зуураа, Циранкевич саашань иигэжэ мэдүүлээ:

Парижска хэлсээнүүд хадаа дай һужэрөөхэ политикын, «хүсэ баримталха» политика гэдэгэй бодото бэелэл мүнөө үедэ болоод байна. Тохёолдоод байһан байдалда гансахан Польшын арад бэшэ, харин Баруун Европын арадууд иимэ сэгнэлтэ үгэнэ. Энээн тухай юун гэршэлжэ үгэнэб гэхэдэ, Франциин ба бусад оронуудай правительствонууд Холбоото Штадуудай хашалтаар эдэ уршагта парижска хэлсээнүүдые өөһэдынгөө арадуудта баадхахын тулада элдэб эсын мэхэ гохонуудые хэрэглэһэн байна бшуу.

Гансахан французска арад бэшэ, харин Баруун Европын бусад арадууд һэргээгдэжэ байһан германска милитаризмын ехэ аюултай байһые мэдэнэ. Иимэ аюултай байхыень немецкэ арад, илангаяа Баруун Германиин залуушуул мүн лэ мэдэнэ. Гитлеровскэ вермахтые һэргээхые Баруун Германиин олонхи хүн зон хүсэдэггүй байна.

Үнэндөөшье парижска хэлсээнүүд ямар юумэндэ хүргэхэ байнаб?

Милитаристска хүсэнүүд һэргээгдэхэ, неогитлеровскэ вермахта байгуулагдаха болоно. Тэрэ хадаа түрүүшын үедэ 500 мянга үлүүтэй хүнһөө бүридэхэ юм. Гадна тэрээндэ дотоодын аюулгүй байдалай ба полициин отрядууд оролсохо байна. Эдэ хүсэнүүд мүнөө үеын буу зэбсэгээр, тэрэ тоодо хүн зониие олоор хюдаха зэбсэгээр хангагдаха байна.

Парижска хэлсээнүүд арадуудта хуурмаг найдуулгануудые үгөөд, үнэндөө Баруун Германиин сэрэгэй промышленностиие үргэдхэхэ ехэ арга боломжо бии болгоно. Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй тооe түргэнөөр олон болгожо болохо юм. Иимэ найдуулгануудай худал хуурмаг байдагые Европын арадууд урдань нэгэтэ бэшэ мэдэжэ абаһан байха юм.

Һэргээгдэһэн германска милитаризмын хүсэнүүд имагтал зүүн зүгые тэгүүлэн добтолго хэхэ юм. Тиин Зүүн Европын арадуудые хэрэглэн өөһэдынгөө аюулгүй байдалые хангахабди гэжэ бодогшод ехээр эндүүрнэ гээшэ. Энэ алдуу эндүүгэйнгээ түлөө Баруун Европын арадууд өөрынгөө бэеэ даанхай байдалые нэгэтэ бэшэ алдадаг һэн. Имагтал гитлеризмые Советскэ Армиин бута сохилго бэеэ даанхай байдалаа һэргээхэ арга боломжо Европын арадуудта олгоһон байгаа гэжэ Циранкевич хэлээ.

Парижска хэлсээнүүдһээ уламжалан гараха аюул тухай дэлгэрэнгыгээр тогтохо зуураа, Циранкевич иигэжэ мэдүүлээ:

Польско правительство хадаа арадайнгаа үмэнэ эли тодо асуудал табина: парижска хэлсээнүүдые эсэслэн баталһанһаа уламжалан германска милитаризм бодотоор һэргээгдэхэ болоод байна. Германска милитаризм хадаа польско арадта тон ехэ аюултай юм. Германска үһөөгөө абагшад манай газар уһые булимтаран абажа, колони болгохо һанаашалга гаргана.

Иимэ аюултай үеын болоод байхада манай национальна интересүүд юу хэхые бидэнһээ эринэб? Ревизионистска Германиин сэрэгэй хүсэнүүдэй һэргээгдээд, манай оронууд тээшэ добтолон орохыень хүлеэжэ һууха ёһотой гээшэ гүбди?

Үнэн сэхэ байдаг ямаршье правительство иимэ ушарта хэмжээ абангүй байжа шадахагүй, арадай аюулгүй байдал тухай, тэрэнэй ерээдүй тухай, тэрэнэй туйлалтанууд, амгалан ажал тухай оролдолго, Европодохи эб найрамдал тухай оролдолго хадаа эзэмдэлгын хэсүү бэрхэ жэлнүүдэй хэзээдэшье дахин тохёолдохогүйн тулада, Освенцим, Майданека ба бусад үхэлэй лагерьнуудай дахин хэзээдэшье байгуулагдахагүйн тулада аюулгүй байдалые хангаха үрэ ехэтэй арганyудые олохыень Польско правительствоһаа эринэ.

Польшын түүхэ дээрэһээ хаража үзэхэдэ, тэрэ хадаа өөрынгөө ханинарһаа туһаламжа абажа шадаха ба абаха ёһотойшье байна гэжэ Циранкевич мэдүүлээ.

Дүрбэн агууехэ гүрэнэй дунда манай үнэн сэхэ хани хадаа Советскэ Союз хододоо байһан ба байһааршье байна. Советскэ сэрэгшын ахадүү ёһоной хандалга ба шэн зориг бидэндэ эрхэ сүлөөеымнай тэхэрюулһэн, бидэниие хосоролгоһоо абарһан байна. Дайнай хойто тээхи хэсүү бэрхэ үедэ Польшын ажабайдалай бүхы һалбаринуудта Советскэ Союзай үзүүлһэн туһаламжа ороноо һэргээхэ хэрэгтэмнай ехэ дэмжэлгэ боложо үгэһэн байгаа.

Советско-Польско договорһоо гадна, үнгэрһэн арбан жэлэй турша соо Зүүн ба Центральна Европын бусад оронуудтай хамгаалалгын союзуудые бидэнэр баталһан байнабди. Тэдэнэй дундаһаа мантай зэргэлээд һуудаг ахадүү Чехословацка Республикатай баталһан союзнай онсо үүргэ дүүргэнэ. Демократиин ба социализмын оронуудай хоорондо баталагдаһан союзууд хадаа германска империализмда эсэргүү хаалта боложо үгөө. Энэнь Балтикаһаа эхилээд бүхы Европо соогуур ходо гарана. Энэ хаалтада нэмэлтэ болгон баруун тээһээнь хаалтануудые бодхохые бидэнэр хүсэдэг байгаабди.

Германска милитаризмда эсэргүү хаалта Баруун талаһаань нэмэжэ байгуулагдаагүй. Юуб гэхэдэ, США хадаа германска милитаризмые һэргээгээд, тэрээниие Европейскэ гүрэнүүдэй дунда гол үүргэ дүүргэдэг болгохын ба тиигээд тэдэниие Зүүн таладань байгуулагдаһан хаалтада эсэргүүгээр, СССР-тэ, Польшодо ба европейскэ арадай демократиин оронуудта эсэргүүгээр шэглүүлхын тулада дайнай хойто тээхи жэлнүүдтэ бүхы юумэ хэһэн байна гэжэ тэмдэглээд, Циранкевич саашань иигэжэ хэлээ:

Уласхоорондын арсалдаата асуудалнуудые шиидхэхэ арга болгон хүсэ хэрэглэхэгүй гэһэн принципэй түлөө бидэ хододоо оролдосотойгоор, шууд сэхээр тэмсэдэг байгаабди. Уласхоорондын арсалдаата асуудалнуудые шиидхэхэ арга болгон хүсэ хэрэглэлгэһээ бидэнэр арсаһан байнабди. Энээн тухай Нэгэдэмэл Нацануудай Устав соо, манай үндэһэн хуулинууд — манай конституцинууд соо бэшэгдэһэн байна. Манай гүрэнүүд эзэрхэг түримхэй дайн байлдаае хэзээдэшье хэхэгүй. Зүгөөр хүсэ хэрэглэхэ заналта хэжэ өөһэдынгөө шиидхэбэринүүдые дүүргэхые бидэниие баадхахабди гэжэ хэншье бү эндүүрэг лэ. Бидэнэр манай шухала эрхэнүүдтэ хуули бусаар добтолон орохые хэндэшье зүбшөөхэгүйбди. Тиимэһээ манай дура хүсэлые бодотоор бэелүүлхын тулада, аюул түбэгтэ бодото һайнаар эсэргүүсэхын тулада энэ зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ байһан аюулгүй байдал, суг ажаллалга ба харилсан туһалалсалга тухай договорто хабаадалсахаар бэлэн байһан тухайгаа Польско Арадай Республикын правительство мэдүүлнэ.

Энэ договор хадаа манай суверенно эрхые хамгаалха ба тэрэнэй бодото найдабари болохо байна. Энэ договорые баталхадаа Польско гүрэн хадаа уласхоорондын харилсаануулта тэгшэ эрхэтэйгээр хабаадалсагша болохо байна. Энэ договор хадаа тэрээндэ хабаадагшадай бултанайнь суверенитедые хамгаалха ябадал хангаха байна.

Баталагдахаар хараалагдажа байһан энэ договорой эгээн онсо өөрэ зүйлынь юуб гэхэдэ, хамагай түрүүндэ энэ договор ямар нэгэн ондоо гүрэндэ эсэргүүгээр шэглүүлэгдэнхэй бэшэ юм, эб найрамдалые хамгаалхын тулада бидэнтэй хамта оролдолго гаргахые хэн хүсэнэб, тэрэ энэ договорто оролсожо болохо байна. Хойто-атлантическа пактһаа, Баруунвропейскэ союзһаа гү, али Зүүн-Урда Азиин пактһаа ямар илгаатайб гэхэдэ, манай договор хадаа стратегическэ позицинуудые ба добтолго хэхэдэ таарамжатай базануудые булимтаран абаха, хэн нэгэндэ баалалта хэхэ зорилготой бэшэ юм. Мүн Баруун Европын ямар нэгэн гүрэниие гэнэдхээн хүреэлхэ гү, али булимтаран абаха зорилготой бэшэ юм. Манай договор хадаа али бүхы эзэрхэг түримхэй ябуулгануудта эсэргүүгээр шэглүүлэгдэнхэй юм.

Нэгдэмэл командавани хадаа манай хамгаалалгын хүсэлэлые таа[...] руугаар эмхидхэжэ, өөрыгөө хамгаалалгые эрхим һайнаар табиха, хэрбээ добтолгын хэгдээ һаань, тэрэ добтолгын эхилжэ байха үедэнь бута сохижо манай национальна интересүүдые, суверенитедые ба бэеэ даанхай байдалые хүсэдөөр хамгаалха зорилготой байна. Манай хилэнүүдые үрэ ехэтэйгээр, найдамтайгаар ба ехэ эдэбхитэйгээр хамгаалхын тулада манай бүхы арминууд сэрэгэй техникын шэнэ туйлалтануудые хүсэдөөр хэрэглэхэ байна. Тусхайлбал, агууехэ илалтануудые туйлажа, манай оронуудые сүлөөлһэн арми, сэрэгэй түрүү хүсэтэ техникэтэй арми болгошо хүсэн түгэлдэр Советскэ Армиин дүй дүршэлые бидэнэр булта хэрэглэжэ шадаха байнабди.

Эдэ бүхы хэмжээнүүдые абахадаа бидэнэр хадаа буу зэбсэг ниитэ дээрэнь хороохо ба аюулгүй байдалые сахиха хамтын организаци байгуулха талаар өөһэдынгөө оролдолгые саашадань үргэлжэлүүлхэ байһамнай сохомтой. Баталагдахаар байһан договор хадаа Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин Уставта тааралдана. Аюулгүй байдалые хамтаараа сахиха ниитэевропейскэ организациин байгуулагдахада ту[...] договор хүсэеэ гээхэ юм. Энээн тухай договор соо хэлэгдэһэн байна.

Европейскэ байдалые ба европейскэ эб найрамдал тухай асуудалые Азида эб найрамдалые аршалан хамгаалха зорилгоор хэгдэжэ байһан оролдолгонуудһаа ба тэндэхи оршон байдалай хүгжэлтэһөө таһалжа болохогүй байна. Бандунгда болоһон конференци хадаа энэ талаар түүхэтэ событи болоно. Азиин ба Африкын арадууд хадаа «хүсэ баримталха» политикада, сэрэгэй союзуудые байгуулха политикада, атомна заналта хэлгэдэ ба колониализмда шууд эсэргүүсэжэ байһанаа эли тодоор харуулаа. Общественно-политическэ системынгээ илгааһаа дулдыдангүйгөөр оронуудай эбтэйгээр ажабайхые эрмэлзэжэ байһан өөһэдынгөө дура хүсэлые тэдэнэр мэдүүлһэн байна.

Эб найрамдалай политикын һүүлэй недели соо Европодо мүн лэ горьтой амжалта туйлаһые тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Австрийска правительственна делегациин Москвада байха үедэ тон шухала шиидхэбэри баталан абтаһан байна. Тэрэ хадаа Гүрэнэй договор һаяар баталжа, австрийска арадай суверенитедые хүсэдөөр һэргээлгэдэ хүргэжэ болохо байна.

Германска асуудал тухай хэлэхэ болоо һаа, бүхы Европын, мүн немецкэ арадай өөһэдэйнь шухала интересүүдтэ зохилдуулан энэ асуудал хүсэд гуримшуулагдаха гэжэ бидэнэр этигэнэбди. Польшо хадаа Германитай дайнай байдалые болюулжа, немецкэ бүхы арадтай харилсаагаа һайжаруулхые эрмэлзэжэ байһанаа харуулһан байна гэжэ Циранкевич хэлээ.

Шэнэ договорые агууехэ гүрэн — хүсэн түгэлдэр арадай Хитад хүсэдөөр дэмжэнэ.

Дайнда бэлэдхэл хэлгээр дашуурагшад сэрэгэй техническэ талаар эб найрамдалай лагерьһаа хүсэтэйбди гэжэ дэмы тоолоод байгаа һаа хожомоо гутамшаг байдалда орохо байна гэжэ Циранкевич хэлээ.

Польско арад хадаа энэ договор манай өөрыгөө хамгаалалгын [...] дабариие манай союзнигуудай хү[...] сөөр арьбадхана гэжэ һайнаар мэдэнэ.

Тиимэһээ энэ договор хадаа арадайнгаа ажахые саашадань хүгжөөхэ, мүн манай материальна ба культурна хэмжээе саашадань дээшэлүүлхэ талаар бидэнэй өөрынгөө үмэнэ табиһан асари ехэ зорилгонуудые шиидхэхэ арга бидэндэ олгохо байна гэжэ тэрэ үргэлжэлүүлэн хэлээ.

Эб найрамдалай лагериин оронуудай политика аюулгүй байдалые хамтаараа сахиха ябадал бэелүүлгэдэ шэглүүлэгдэнхэй. Тиин энэ зорилгоор лэ тус договор баталагдахаар байна гэжэ тэмдэглэхэ зуураа үгынгөө түгэсхэлдэ Циранкевич иигэжэ хэлээ:

Шэнэ договорой түүхэтэ удхашанартай байһые польско арад хүсэдөөр мэдэнэ. Тиимэһээ энэ договорой хараалһан хэмжээнүүдые бэелүүлхын тулада хүсэ шадалаа гамнахагүй, сүлөөтэ арадуудай харилсан ажаллаха талаар эндэ зохёогдоһон принципүүдые нюдэнэйнгөө сэсэгы мэтээр өөрынгөө правительствотай хамта польско арадай хамгаалха байһан тухай эндэ түлөөлэгдэһэн правительствонуудай түлөөлэгшэдые найдуулхые би хүсэнэб.

Редакторай орлогш[...]
О. Г. ГОМБОЕВ[...]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора — 46-32, заместителя редактора — 32-74, отв. секретаря —27-37, партийной жизни, сельского хозяйства— 47-59, пропаганды и переводов — 35-14. культуры и быта, промышленности—34-05, местной информации и писем — 24-74. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00454. Типография отдела издательств и полиграфической промышленности Министерства культуры БМАССР. Зак. № 2740.